

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8^E JAARGANG

WOENSDAG 6 JUNI 1923

No. 388

INHOUD

Mededeelingen van de Centrale Comm. voor de Rijnvaart	Biz.	498
ENKELE OPMERKINGEN OVER ECONOMISCHE BEDRIJFS- ORGANISATIE EN HET BINDEND VERKLAREN DER COL- LECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST IN VERBAND MET DEN LANDBOUW door <i>J. Smid</i>		499
De Bevolkingstoename en het gevaar voor Permanente Werkloosheid in Nederland door <i>J. Gerritsz.</i>		501
Grootbanken en Middenstandsbankwezen door <i>Mr. Dr.</i> <i>W. M. W.</i>		503
Het Middenstandsbankwezen door <i>C. Philips.</i>		504
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:		
De Fransche begrooting door <i>Prof. Bertrand Nogaro</i>		505
Enkele hoofdlijnen uit de Iersche Staatsinrichting. II. Zuid-Ierland door <i>Dr. T. E. Gregory</i>		506
AANTEKENINGEN:		
De Oostenrijksche Maandbegrotingen		507
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN		508
MAANDCIJFERS:		
Emissies in Mei 1923		509
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam		509
Productie der Kolennijnen		509
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN		509—516
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen.	Goederenhandel.	
Bankstaten.	Verkeerswezen.	

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*

Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
 Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
 in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,—
 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen
 het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
 ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
 voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonne-
 ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
 en advertenties: *Nijdh & van Ditmar's Uitgevers-
 Maatschappij, Rotterdam, 's-Gravenhage.*

5 JUNI 1923.

In verband met de maandwisseling was de geld-
 markt deze berichtswaak aanzienlijk minder ruim. Daar
 het aanbod van wissels echter nog steeds buitenge-
 woon gering blijft kwam er in de noteeringen weinig
 verandering. Ook de prolongatierente bleef door
 de geringe levendigheid van de effectenmarkt vrijwel
 onveranderd en de meerdere geldvraag kwam dan
 ook hoofdzakelijk tot uitdrukking in de call rente,
 welke opliep tot 4¼ pCt., terwijl op verschillende
 dagen het aanbod geheel ontbrak.

De post binnenlandsche wissels op den weekstaat
 van de Nederlandsche Bank vertoont een verminde-
 ring van f 17. millioen, welke zich ook ditmaal weder
 voor het grootste deel verklaren laat uit aflossing
 van schatkistpapier. Het totaal der rechtstreeks bij
 de Bank geplaatste schatkistpromessen daalde in de
 afgelopen week van f 16 millioen tot f 2 mil-
 lioen.

De beleeningen geven, blijkbaar in verband met de
 maandwisseling, een stijging van bijna f 26 millioen
 te zien. Deze stijging komt voor het grootste deel
 voor rekening van de Hoofdbank en geldt voorname-
 lijk de effectenbeleeningen. Het renteloos voorschot
 aan het Rijk steeg in de afgelopen week met f 1,3
 millioen, de metaalvoorraad der Bank bleef vrijwel
 op dezelfde hoogte. De daling van f 6.1 millioen,
 die de post papier op het buitenland te zien geeft,
 correspondeert voor een goed deel met de vermeer-
 dering van de post diverse rekeningen op de actief-
 zijde van de balans, welke in de afgelopen week
 met f 5,2 millioen blijkt te zijn opgelopen.

De biljettencirculatie steeg met f 14.7 millioen.
 De rekenincourant-saldi daalden met f 6.4 millioen.
 Het beschikbaar metaalsaldo noteert f 1.8 millioen
 lager dan verleden week.

De daling van den markenkoers maakte ook deze
 week weder verder voortgang; een oogenblik werd voor
 0.0031½ afgedaan. Deze doorgaande flauwe stemming
 begint ook den frankenkoers aan te tasten. Althans
 de geheele week was de stemming flauw en aan het
 einde der week begon een sterke daling in te zetten,
 die aan de nu reeds maanden met goed succes vol-
 gehouden stabilisatie een einde dreigt te maken.

Buitengewoon flauw was ook Buenos Aires, dat Vrij-
 dag voor 87¾ verkrijgbaar was.

LONDEN, 2 JUNI 1923.

Toen men er zich op Maandag bewust van werd,
 dat er tot Vrijdag geen Treasury Bills vervielen,
 werd de geldmarkt belangrijk vaster, mede met het
 oog op het naderende einde van de maand. Vooral
 geld tot Zaterdag was gevraagd en deed 2—2½ pCt.
 Een klein bedrag werd bij de Bank of England op-
 genomen en op Dinsdag moest de markt haar schuld
 vergrooten. Nadien kon verder leenen bij de Centrale
 Instelling vermeden worden, daar aankopen van
 Treasury Bills „van speciale zijde” in het tekort

ENKELE OPMERKINGEN OVER ECONOMISCHE BEDRIJFSORGANISATIE EN HET BINDEND VERKLAREN DER COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST IN VERBAND MET DEN LANDBOUW.

Adam Smith wijdt in zijn *Wealth of Nations* een hoofdstuk aan de oorzaken, waaruit de verschillen tusschen de inkomsten, welke de onderscheiden takken van bedrijf afwerpen, voortspruiten. Hij brengt die oorzaken tot twee groepen. Tot de eerste die, welke gelegen zijn in den aard der werkzaamheden: of deze moeilijk zijn dan wel gemakkelijk, aangenaam dan wel onaangenaam, in korten tijd zijn aan te leeren dan wel een langen leertijd vorderen, enz. Dat al naar den aard van het werk de belooning hooger of lager is, is alleszins te billijken.

Er werken echter, naar Smith opmerkt, ook andere, minder goed te rechtvaardigen oorzaken, n.l. die, welke gelegen zijn in maatschappelijke instellingen. Hij bedoelt daarmede inzonderheid de gilden, die vooral in den laatsten tijd van hun bestaan een middel vormden tot plundering der consumenten.

Smith staat in dit verband uitvoerig stil bij het verschil in inkomsten, welke de stedelijke beroepen opleveren en die, welk door de uitoefening van het landbouwbedrijf worden verkregen.

Ofschoon de eenvoudige boerenarbeider, zegt hij, door de stedelingen veelal beschouwd wordt als een toonbeeld van domheid, zoo weet toch ieder, wiens levensomstandigheden hebben geleid tot omgang zoo wel met de lagere volksklassen van het land als met die uit de steden, hoezeer de eerste staan boven de laatste. Dit staat, naar Smith betoogt, in verband met de zeer veelzijdige bekwaamheid en vaardigheid, welke de landbouwarbeider van den arbeider eischt en welke over 't geheel veel grooter zijn dan die, vereischt voor den mechanischen arbeid in vele stedelijke beroepen.

Vanwaar, vraagt Smith, komt nu het verschijnsel, dat de stedelijke werkman, die arbeid verricht, welke lang niet die eischen stelt als de landbouwarbeider, toch meer verdient dan de landman? Als men de zaken maar hun vrijen loop liet, zoo zegt hij, zou dit verschil niet bestaan niet alleen, maar zou de verhouding tusschen de stedelijke en landelijke loonen wellicht precies andersom zijn als nu. De oorzaak van den in zijn tijd bestaanden toestand zoekt hij hierin, dat de stedelijke producenten vereenigd zijn in gilden. Zij beperken de concurrentie, kunnen daardoor de prijzen opdrijven en door die prijsopdriving hunne inkomsten.

Door deze prijs- en loonpolitiek moet iedere groep van stedelingen diensten, hem door andere groepen van producenten in dezelfde stad bewezen, duurder betalen dan anders het geval zou zijn. Maar daartegenover is iedere groep ook in staat eigen diensten evenveel duurder te doen betalen, zoodat de zaak even lang als breed is en bij den ruil tusschen de verschillende groepen binnen de stad onderling niemand bij deze prijs- en loonpolitiek wint of verliest. Bij den ruil met de landbouwers levert zij echter voor de stedelingen uitsluitend levert zij echter voor de stedelingen ruil, waarop ten slotte de welvaart van de stad steunt.

Iedere stad, zoo vervolgt Smith, heeft den grondslag van haar bestaan op het land. De stad betaalt de door het land geleverde grondstoffen op twee wijzen. In de eerste plaats door een deel van die grondstoffen in bewerkt vorm terug te zenden, in welk geval de prijs van die grondstoffen is vermeerderd met de loonen der werklieden en de winst van hunne werkgevers. In de tweede plaats door naar het land te zenden de in de stad ingevoerde producten van landbouw en nijverheid van andere landen of van meer verwijderde deelen van hetzelfde land, in welk geval de oorspronkelijke prijs van deze goederen is vermeerderd met de loonen der transportarbeiders en de winsten der kooplieden. In wat wordt verdiend op

den eersten van deze twee takken van ruil bestaat het voordeel, hetwelk de stad trekt van hare nijverheid: in de verdienste op den tweeden tak het voordeel, dat haar binnenlandsche en buitenlandsche handel oplevert. De loonen der arbeiders en de winsten van hunne werkgevers maken de totale met beide takken van ruil gemaakte verdienste uit. Alle regelingen nu, die de strekking hebben, deze loonen en winsten te verhoogen boven wat zij anders zouden zijn, stellen de stad in staat met eene kleinere hoeveelheid arbeid het product van eene groote hoeveelheid van den arbeid van het land te koopen. Deze regelingen geven aan handelaren en ambachtslieden in de stad een voordeel boven grondeigenaren, landbouwers en landarbeiders en verbreken de natuurlijke gelijkheid, die anders zou bestaan. De geheele jaarlijksche opbrengst van den arbeid der maatschappij wordt verdeeld tusschen deze twee deelen der natie. Door de bovenbedoelde regelingen wordt een grooter deel gegeven aan de bewoners der stad, dan hun anders ten deel zou vallen en een kleiner deel aan het platteland.

Het platteland staat hiertegenover weerloos, daar de landbouwers niet in staat zijn, door vereeniging ten aanzien van hunne producten hetzelfde te doen als de stedelingen.

Tot zoover Smith. Zijne beschouwingen hebben betrekking op een tijd, die 1½ eeuw achter ons ligt, in welke periode de maatschappij een geheel andere gedaante heeft gekregen. En niettegenstaande deze verandering klinkt er in het betoog toch een toon, die ons in den gaan zou kunnen brengen, dat Smith's beschouwingen gouden voor onzen tijd.

Het kwaad, waartegen Smith te velde trok, verdween met de gilden onder de mokerslagen der Fransche revolutie. Onder den invloed van het moderne vereenigingsleven echter zijn in de laatste jaren weer soortgelijke toestanden ontstaan. Door opzettelijke of stilzweigende aansluiting zijn arbeiders en ondernemers, werkzaam in bedrijven, die weinig onderhevig zijn aan buitenlandsche concurrentie, er meer en meer in geslaagd, loonen en winsten op een peil te brengen en te houden, dat niet in eene juiste verhouding staat tot de loonen en winsten in bedrijven, die moeten concurreren op de wereldmarkt. Het gevolg daarvan is, dat de kosten van het leven te hoog blijven in verhouding tot de prijzen op de wereldmarkt en de door die prijzen bepaalde loonen. En het is wel zeker, dat in die wanverhouding eene der belangrijkste factoren is gelegen, die oorzaak zijn van de malaise. Het zou dus zaak zijn, deze wanverhouding zooveel mogelijk te bestrijden. Wat zien wij echter gebeuren? Dat men zich opmaakt om de positie van de thans reeds bevoorrechte groepen nog te versterken door haar den steun der wet te geven. In deze richting toch gaan ongetwijfeld zoowel de bindendverklaring der collectieve arbeidsovereenkomst als de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

Ik wil hier niet uitweiden over de vraag of de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie al dan niet de consequentie is van de bindendverklaring van het collectieve arbeidscontract. Ten aanzien van den invloed op de prijzen bestaat er echter tusschen beide regelingen groote overeenkomst. De bedrijfsorganisatie gaat alleen iets verder. De bindendverklaring van het collectieve arbeidscontract is, doordien bij de loonsbepaling de concurrentie voor een groot deel wordt uitgeschakeld, de eerste stap en de bedrijfsorganisatie, waarbij ook de concurrentie in zake de ondernemerswinst aan banden wordt gelegd, de tweede.

De bindendverklaring van de collectieve arbeidsovereenkomst is zeer actueel geworden, nu de Hooge Raad van Arbeid zich met groote meerderheid heeft uitgesproken in den zin van het bekende rapport van Commissie XII, waarin op die bindendverklaring wordt aangedrongen.

Het standpunt, in bedoeld rapport te dezer zake ingenomen, heeft, zooals bekend is, aanleiding gegeven tot eene uitvoerige gedachtenwisseling in de kringen

der industrieele werkgevers. Daarbij viel te constateeren, dat de leiders der van buitenlandsche concurrentie geheel of grootendeels verschoonde bedrijven zich voorstanders betoonden van de aanbevolen wettelijke regeling, terwijl de leiders der groot-industrie, die op de wereldmarkt moet concurreeren, er zich tegen verklaarden. In verband met hetgeen hierboven werd opgemerkt, ligt de verklaring voor deze verschillende houding zeer voor de hand.

Uit het rapport van Commissie XII en alles wat in verband daarmee is opgemerkt, blijkt wel, dat de voorstanders der wettelijke bindendverklaring hierin een middel zien om de rust in het bedrijf te bevorderen en aan de arbeiders een meer menswaardig bestaan te verschaffen. Eene minderheid, zeggen zij, zal dan niet langer de verbetering der arbeidsvoorwaarden kunnen tegenhouden. Deze bewering wordt in verschillende vorm telkens terug. Naar het mij voorkomt, is zij echter het meest deugdelijke argument tegen die bindendverklaring. Zij toch rust op de verwachting, dat de wettelijke regeling het zal mogelijk maken, de verbetering der arbeidsvoorwaarden te verhalen op den prijs van het product. Bestond deze verwachting niet, dan zou er geen grond zijn voor de klacht, dat de minderheid, die zich niet aan het collectieve contract houdt, de meerderheid, die dit wel doet, schaadt.

Nu zou, indien in alle bedrijven de loonen met eenzelfde percentage stegen en deze prijsstijging werd verhaald op de prijzen van de producten, de toestand voor de arbeiders dezelfde blijven en voor de werkgevers ook. Beider geldelijk inkomen zou stijgen, doch het reële, in goederen uitgedrukte inkomen zou gelijk blijven. Ik heb in de laatste jaren zulks herhaaldelijk, uitgaande van de loonvorming in het landbouwbedrijf, aangetoond. Bij eene dergelijke loon- en prijsstijging zouden alleen de belangen van schuldeischers en schuldenaren betrokken zijn. De schuldeischers zouden door de waardedaling van het geld schade lijden, de schuldenaren door dezelfde oorzaak worden bevoordeeld.

De prijsverhoging met de daarvan afhankelijke verbetering der arbeidsvoorwaarden is echter slechts te verwachten ten aanzien van niet aan buitenlandse concurrentie onderhevige takken van bedrijf, die, naar wij boven zagen, thans reeds door opzettelijke of stilzwijgende overeenkomsten zich eene bevoorrechte positie hebben weten te verwerven.

De bedrijven, welke wel met de buitenlandsche concurrentie te maken hebben, zullen in de bindendverklaring van het collectieve arbeidscontract geen baat vinden bij de verbetering der arbeidsvoorwaarden. Integendeel zal de toestand in deze bedrijven er door verslechteren. Door de prijsstijging van de producten en diensten der eerstgenoemde bedrijven toch zal het leven duurder worden, ook voor de arbeiders van de tweede groep. Het loon van deze arbeiders zal echter niet kunnen worden verhoogd. Toch zullen de grotere kosten van het levensonderhoud en het voorbeeld, gegeven door de eerste groep van bedrijven, de arbeiders van de tweede groep met sterkeren aansdrang loonsverhoging doen eischen, hetgeen, daar aan dien aansdrang geen gevolg zal kunnen worden gegeven, uit den aard der zaak de rust in het bedrijf zal schaden.

Nu wil het mij toeschijnen, dat meer nog dan de voor de wereldmarkt werkende industrieën, de landbouw de nadeelen van een en ander zal ondervinden. Er is toch ongetwijfeld geen tak van bedrijf, waarin door den producent zoo weinig invloed kan worden uitgeoefend op den prijs van zijn product. Met het oog hierop moet het wel verbazing wekken, dat de landbouw zich tot dusver nog zoo weinig van deze aangelegenheid heeft aangetrokken.

Te verklaren is dit wellicht uit de weinig beteekende rol, die het collectieve arbeidscontract tot dusver in den landbouw speelde en in de toekomst naar alle waarschijnlijkheid ook wel zal spelen. De zeer eigenaardige verhoudingen in den landbouw leenen

zich over 't geheel veel minder tot het sluiten van collectieve arbeidscontracten, dan die in de industrie. Komt men tot eene wettelijke regeling, dan zal toch alleen de bindendverklaring kunnen worden uitgesproken, zoo eene aanzienlijke meerderheid van werkgevers en werknemers in een bedrijf reeds door het collectieve contract gebonden is. Het is wel niet denkbaar, dat zoodanige meerderheid in het landbouwbedrijf zal worden verkregen. Schijnbaar heeft de landbouw met de zaak dus niet te maken. Het gaat er echter — dit moet men wel begrijpen — niet alleen om, of in eigen bedrijfstak die bindendverklaring tot stand komt, maar vooral ook, of zij plaats zal hebben in bedrijven, welke producten of diensten de landbouwende bevolking, hetzij voor het bedrijf, hetzij voor haar onderhoud, moet afnemen.

De landbouwers geven met betrekking tot deze aan gelegenheid blijkt, te lijden aan eene oude kwaal, n.l. al te zeer op eigen terrein te blijven, zoodat zij niet zien, dat op het buiten den landbouw gelegen deel van het economisch leven maatregelen worden voorbereid, waarvan zeer waarschijnlijk in de eerste plaats de landbouwende bevolking de dupe zal worden.

Resumeerende kom ik tot de volgende conclusiën. De wettelijke regeling van de bindendverklaring der collectieve arbeidscontracten zal ongetwijfeld in sommige bedrijfstakingen strekken tot verbetering der arbeidsvoorwaarden en tot bevordering van de rust in het bedrijf. Deze bedrijven behooren thans, wat de arbeidsvoorwaarden betreft, echter reeds tot de bevoorrechte. In andere, thans reeds minder bevoorrechte bedrijven zullen wij echter het omgekeerde zien. De regeling zal leiden tot verslechtering van de arbeidsvoorwaarden en strekken tot nadeel van de rust in het bedrijf. Tot deze bedrijven behoort wel in de eerste plaats de landbouw. De tegenstelling in belooning van den arbeid, die bestaat tusschen stad en platteland, zal door de bindendverklaring worden vergroot.

Uit dit laatste oogpunt vooral moet, naar het mij voorkomt, zoowel de bindendverklaring van het collectieve arbeidscontract, als de economische en publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, meer worden bekeken. Adam Smith geeft in zijne bovenaangehaalde beschouwingen op meesterlijke wijze aan, waartoe beide met betrekking tot de landelijke bevolking zullen leiden.

J. SMID.

Voorburg.

* * *

[Het is de vraag, of de geachte schrijver den invloed van verbindendverklaring van collectieve arbeidsovereenkomsten en van andere van gilde-elementen doortrokken regelingen op het loonniveau in de betrokken bedrijven voor onzen tijd niet te hoog aanslaat. Hij zelf wijst er reeds op, dat alle bedrijven, welke voor export werken, er buiten vallen. Ook echter in andere bedrijfstakingen zijn de langs dezen weg te bereiken blijvende resultaten ongetwijfeld veel kleiner dan velen, naar het schijnt, verwachten.

Stellig is in het tegenwoordig tijdperk van prijs- en loondaling het loon in den landbouw sneller gedaald dan in de industrie, waar de daling der loonen voor een deel voorshands bij die in de kosten van levensonderhoud is achtergebleven. Hieraan paart zich evenwel een toenemende werkloosheid, waaruit aan den eenen kant wel de grootere stroefheid van het aanpassingsproces in de niet-agrarische bedrijven blijkt, doch tevens ook de onvermijdelijkheid van dit proces. Dat bindende collectieve overeenkomsten of dergelijke regelingen dit aanpassingsproces zouden kunnen uitschakelen, is mitsdien moeilijk denkbaar. Trouwens de ervaringen, opgedaan in het drukkersbedrijf, een van de bedrijven, die zich het best tot een dergelijke regeling leenen, geven, sedert de abnormale omstandigheden, die deze proefneming extra in de hand werkten, wegvielen, aan dergelijke verwachtingen weinig steun. — B.]

DE BEVOLKINGSTOENEMING EN HET GEVAAR VOOR PERMANENTE WERKLOOSHEID IN NEDERLAND. 1)

Zeer belangrijk is voor ons land de vraag, of hier overbevolking heerscht. Het vraagstuk is in het afgelopen jaar aan de orde geweest in de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek en in de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid. Ook van Katholieke zijde is de kwestie onlangs op een congres behandeld.

De Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid heeft het vraagstuk bezien van uit den gezichtshoek van het werkloosheidsvraagstuk. Men kwam tot de conclusie, dat ons bevolkingsoverschot zoo mogelijk moest emigreren, maar dat daar groote moeilijkheden aan verbonden zijn.

Nederland is niet altijd een emigratieland geweest. Niet alleen had hierheen een trek plaats, welke tot vestiging leidde, maar ook was er tijdelijke immigratie, vooral van arbeiders uit Westfalen en Oldenburg. Er is daarover verschenen een aardig boek van Dr. J. Tack getiteld „Die Hollandsgänger in Hannover und Oldenburg”, (1902). Deze schrijver deelt mede, dat er in 1767 plm. 27.000 vreemdelingen hierheen kwamen om te helpen bij de werkzaamheden in den landarbeid, de veenderij en de walvischvangst. Het aantal der „Hollandsgänger” is steeds achteruitgegaan. In 1860 bedroeg het volgens Dr. Tack 4 à 5000 en in 1900 4 à 500. In het begin dezer eeuw kwamen n.l. alleen nog de zgn. hanneke-maaiers hierheen. Het verminderde aanbod van vreemde arbeidskrachten had de strekking de werkloosheid onder de Nederlandsche landarbeiders te verminderen, loondruk te doen afnemen en zelfs loonstijging te bevorderen.

De oorzaak van de afnemende immigratie is de groote economische bloei van Duitschland, in het laatste kwart der vorige eeuw begonnen.

In een boek van Dr. B. Bodenstern en Dr. M. von Stojentin over „Der Arbeitsmarkt in Industrie und Landwirtschaft und seine Organisation” (1909) wordt met cijfers en grafieken aangetoond, dat Duitschland na 1890, als gevolg van dien economischen bloei, van emigratieland immigratieland is geworden.

In de jaren 1871—1880 bedroeg de emigratie gemiddeld per jaar nog 1.46 per 100 op de totale bevolking, in 1908 was dit cijfer 0.32. De immigratie bedroeg in de periode 1895—1900 ruim 100.000 en in het tijdvak 1904—1908 bijna 191.000 menschen.

Ook ons land heeft zijn aandeel geleverd in die Deutsche immigratie. Alvorens hierop nader in te gaan mogen eerst de volgende cijfers over onze bevolkingsvermeerdering worden gegeven:

Volkstelling van:	Aantal zielen	Gemidd. toeneming per jaar
1889.....	4.511.415	1,18
1899.....	5.104.137	1,24
1900.....	5.858.175	1,37
1920.....	6.865.314	1,45

} per 100

Op 31 December 1921 bedroeg de bevolking van het Rijk 6.977.430 en op 31 December 1922 pl.m. 7.100.000, d.i. een toename van 1.75 per 100.

Deze toeneming werd slechts voor een deel gecompenseerd door de emigratie. Volgens de beroepsstatistiek der landverhuizers bedroeg zij in de jaren onmiddellijk aan den oorlog voorafgaand:

In 1907: 25.000; in 1908: 24.000; in 1909: 35.000; in 1910: 19.000; in 1911: 24.000; in 1912: 25.000; in 1913: 25.000.

Volgens de Nederlandsche statistiek waren in 1911

1) [Door de Volksuniversiteit te Rotterdam zijn in de afgelopen maanden enkele voordrachten georganiseerd over het werkloosheidsvraagstuk. Van de eerste dezer voordrachten, gehouden door den heer G. E. Hintzen, verscheen een overzicht in het nummer van 28 Maart jl. Bovenstaand artikel vormt de weergave van een der volgende voordrachten dezer reeks. — Red.]

hiervan 2600 welgesteld, 12.000 min gegoed en 18.000 behoeftig. Zoo blijken dus de economische oorzaken wel zeer sterk tot landverhuizing te hebben geroezemaakt. Dit is wel te begrijpen, daar de bevolking in die jaren met gemiddeld 100.000 zielen jaarlijks toenam.

Uit de cijfers der emigratie blijkt voorts het verband met de conjunctuur. De stroom gaat op en neer; in de bloeijaren 1911, 1912 en 1913 is het getal gestegen.

Uit het rapport in 1909 uitgebracht door de Staatscommissie voor den Landbouw, blijkt, dat het platteland het bevolkingsoverschot niet heeft opgenomen. Ten plattelande bedroeg n.l. volgens het genoemde rapport, de bevolkingstoename slechts 3 per 1000, tegen 14 per 1000 over het geheele land. Het surplus ging overzee of naar de groote steden in het eigen land, naar de industrie- en tuinbouwcentra. Bovendien is er een tijdelijke trek geweest naar Duitschland, vnl. naar Rijnland en Westfalen. Deze trek bestond uit een trek van grensbewoners, die dagelijks de grens overtrokken en uit één van Nederlanders, die zich tijdelijk in Duitschland gingen vestigen. Hiervoor moest men vóór den oorlog beschikken over een door den Commissaris der Koningin afgegeven nationaliteitsbewijs. Maandelijks werden hiervan 2500 à 3500 verstrekt. Het waren hoofdzakelijk bewoners van kleine plaatsen van het platteland, die aan dezen tijdelijken trek deelnamen. Zij gingen werken op het land, in de fabrieken en op de mijnen. Er was een Deutsche organisatie, de Feldarbeiterzentrale gesticht, welke hier te lande tal van agentschappen had, om vreemde arbeidskrachten, met name Nederlandsche, voor Duitschland te werven. In 1908—1909, — het laatste jaar waarover desbetreffende cijfers bekend zijn — bedroeg het aantal ingeschreven Nederlanders 14.791.

Van Nederlandsche zijde werd voorlichting en leiding noodig geacht. Als resultaat van de maatregelen hiertoe genomen zij vermeld, dat ten slotte tot stand kwam de Nederlandsche arbeidsbeurs te Oberhausen als agentschap der Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen, welke daar nog nuttig werk verricht. De tijdelijke trek heeft vaak tot vestiging geleid. Men schat, dat bij het uitbreken van den oorlog 125.000 à 150.000 Nederlanders in Duitschland woonden.

Ook naar andere landen en werelddelen had tijdelijke emigratie plaats. Uit een rapport van den heer Van IJsselsteyn, toen Directeur-Generaal van den Arbeid, bleek, dat jaarlijks 3600 polderjongens tijdelijk wegtrokken en werk vonden in Hamburg, aan de Oostzee, in Chili, in Argentinië, in China, enz.

Dit alles werkte dus mede om de nadeelige gevolgen der bevolkingstoename te verminderen.

Wat nu den trek naar de groote steden betreft, tuschen de toeneming van de bevolking daarvan en de economische omstandigheden bestaat verband. Vooral blijkt dit voor Rotterdam en Amsterdam. In eerstgenoemde stad bedroeg de bevolkingstoename in de jaren 1910: 2,13 pCt.; 1911: 2,14 pCt.; 1912: 2,49 pCt.; 1913: 2,79 pCt. In den oorlog daalde dit cijfer belangrijk, tot zelfs 0,20 pCt. in 1918. Daarna was er weer een stijging tot 2 pCt. in 1920 en in 1921 en in 1922 een daling tot 1,40 pCt. Amsterdam geeft vrijwel gelijke beweging te aanschouwen.

Uit een telling, welke de Staatscommissie voor de Werkloosheid in 1912 heeft gehouden, is het voorgaande bevestigd. Daarbij bleek, dat van de Rotterdamse havenarbeiders 6.374 te Rotterdam en 7.488 elders waren geboren. Het verband tuschen de bevolkingstoename en de conjunctuur wordt nog geïllustreerd door het feit, dat er te Rotterdam een vrij nauw verband bleek te bestaan tuschen de toename der bevolking, in het bijzonder van bootwerkers en de invoeren ter zee.

Bij den trek van het platteland naar de steden moet nog worden onderscheiden de trek van de vrouwen.

Vóór den oorlog (in 1911) waren er in Nederland op 100 mannen 101,93 vrouwen, doch in de groote steden, was deze verhouding anders. In Amsterdam bedroeg het aantal vrouwen in 1911 per 100 mannen 109,50, in Rotterdam 105,51, in Den Haag 119,71. In 1920 bedroeg de verhouding voor geheel Nederland 101,13 vrouwen per 100 mannen, voor Amsterdam 106,91, voor Rotterdam 102,49 en voor Den Haag 117,47. Hieruit blijkt een belangrijke afneming, te verklaren door de gunstiger arbeidsvoorwaarden van de voorlaatste jaren. De plaatsen door deze vrouwen in de steden niet vervuld, zijn, zooals bekend is, voor een groot deel daarna door Deutsche meisjes ingenomen.

Wat den trek naar de industrie centra betreft, het blijkt, dat, indien men de bevolkingscijfers van 1899, 1911, 1920 en 1921 vergelijkt de industrie centra meer zijn toegenomen dan de geheele bevolkingstoename in de betrokken perioden bedroeg. In de jaren van den oorlog en daarna is deze toename eenigszins verminderd, behalve in het mijndistrict. Eenige cijfers mogen dit illustreren.

Plaatsen:	Toename per duizend		
	1899/1911	1909/1920	1921
Enschede	436,8	213	20
Hengelo	371	422	20,9
Lonneker	641	225	6,5
Almelo	556,7	178	22,5
Heerlen	916,6	1927	32,9
Kerkrade	771,5	627	10,4

De toename van de tuinbouwcentra geeft een enigszins ander beeld. In het eerste tiental jaren dezer eeuw was ook daar de bevolkingsvermeerdering relatief grooter dan die van het geheele Rijk, doch in en na den oorlog was de groei dezer plaatsen veel minder belangrijk.

Hoewel er dus vóór den oorlog een belangrijke emigratie was en nijverheid en scheepvaart, visscherij en handel bloeiden, waardoor de toeneming der bevolking kon worden onderhouden, zocht men reeds toen naar een permanente uitbreiding van arbeidsgelegenheid.

Men drong aan op het *droogleggen der Zuiderzee*. In 1912 werd door de heeren A. A. Beekman en A. Plate voor de Nat. Ver. tegen de Werkloosheid praeadvies uitgebracht over den invloed van de drooglegging der Zuiderzee op de werkloosheid. De conclusie der praeadviseurs was, dat wanneer de drooglegging eenmaal voltooid was, daar een bevolking van 200.000 à 250.000 zielen zou kunnen wonen, hetgeen gelijk staat met de bevolkingstoename van 2 jaar van het geheele Rijk.

Aangedrongen werd ook op ruimere *ontginning*. In de jaren 1900 tot en met 1918 werden 93.781 HA. woeste grond ontgonnen, d.w.z. pl.m. zesmaal de oppervlakte van de Haarlemmermeer. Na den oorlog werd het niet meer loonend om te ontginnen en werden zelfs ontgonnen gronden weer braak gelegd, waardoor de arbeidsgelegenheid verminderde. Bovendien blijkt uit een rapport van de commissie van advies voor de ontginning van woeste gronden, dat in 1918 in ons land nog 492.639 HA. woeste grond was.

Dat de arbeidsgelegenheid ook te verruimen is door verbetering der *afwatering*, volgt uit een rapport van de directie van den Landbouw, waarin wordt medegedeeld, dat ruim 200.000 HA. vruchtbare grond door het ontbreken eener goede afwatering onproductief zijn, d.i. een oppervlakte gelijk staande met die, welke door droogmaking der Zuiderzee is te verkrijgen.

In tegenstelling met den toestand van vóór den oorlog maken de slechte conjunctuur en de moeilijkheid om te emigreeren den toestand zorgwekkender. De overzeesche emigratie wordt bemoeilijkt door de 3 pCt.-wet der Vereenigde Staten. Naar Canada kost de overtocht ongeveer f 500,— per persoon. Een van Rijksweg financieel gesteunde emigratie van eenige beteekenis naar dat land zou dus honderdduizenden

kosten, aangenomen, dat de Canadeesche regeering onze arbeiders in belangrijk aantal wil toelaten.

En hoe staat het met den economischen toestand van de centra binnen onze grenzen, welke vroeger het bevolkingsoverschot opnamen?

De havensteden hebben weinig behoefte aan meer arbeiders. De industrieën te Amsterdam, vooral de metaal- en scheepsbouwindustrie, hebben veel minder arbeiders in haar dienst dan vroeger en het zal nog wel lang duren, eer zij niet alleen de tegenwoordige werklozen, maar ook nog meerdere daarboven kunnen plaatsen. Den Haag heeft door het opheffen van tal van oorlogsinstututen en door de bezuiniging minder arbeidskrachten noodig. Er zijn vele werklozen, zoodat een belangrijk toenemende trek daarheen niet zal kunnen plaats hebben.

Ook met de industrie in het algemeen gaat het nog niet goed. In de wolindustrie is een voortdurende werkloosheid. Onze papierindustrie heeft op de wereldmarkt een scherpe concurrentie te voeren. De scheepsbouw in Groningen en langs de groote rivieren ligt voor een belangrijk deel stil. De jonge chemische industrie kan de concurrentie van de oude gevestigde buitenlandsche industrie niet of nauwelijks weerstaan. Ook de glasfabricage gaat het slecht. Eveneens de baksteenindustrie.

Uit het voorgaande overzicht in grove trekken blijkt, dat voor verschillende bedrijfstakken niet gehoopt mag worden op uitbreiding van werkgelegenheid. Er zijn echter bedrijfstakken, waar de werkgelegenheid in het gunstigste geval niet stationnair blijft maar waar ze zelfs belangrijk achteruit is geloopt. Immers talrijke industrieën hebben moeten inkrimpen, nadat zij in den oorlog zijn uitgebreid. De confectie-industrie is in den oorlog gegroeid van 14.000 op 23.000 arbeiders. Het is te begrijpen, dat deze bovenmatige toename na het herstel van het internationaal verkeer zich niet heeft kunnen handhaven. De diamantindustrie, welke voor en tijdens den oorlog meer dan 10.000 beoefenaren telde, heeft er thans nog slechts 6000, waarvan er 4900 werken.

De gewone seizoenwerkloosheid krijgt thans door de crisis een karakter van permanente werkloosheid. De nood zal de menschen naar de steden drijven en daardoor wordt een loondrukkende invloed uitgeoefend, tegenwerkende invloeden terzijde gelaten.

Onder de tegenwerkende oorzaken is vooreerst de vakorganisatie der arbeiders. Het ledental loopt wel achteruit door de werkloosheid, maar er zijn toch nog een 500.000 georganiseerden. De organisaties zullen zich niet zonder meer bij loondaling neerleggen.

Andere tegenwerkende oorzaken zijn de steunregelingen, de armenzorg, de werkverschaffing, de werkloosheidsverzekering en de wachtgeldregelingen. Bovendien is er nog de normale groei van sommige bedrijven. Een voorbeeld hiervan is de mijnindustrie. Hierin werkten op 31 December 1913: 9.715 arbeiders, waarvan 76 pCt. Nederlanders en op 31 December 1922: 26.377 arbeiders, waarvan 80 pCt. Nederlanders.

Men kan ook medewerken tot verruiming der werkgelegenheid door het streven der Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat te steunen. Meermalen had hier te lande de werkgelegenheid kunnen worden verruimd, wanneer men bekend ware geweest met het feit, dat het benodigde hier te lande evengoed was te verkrijgen. Sleur, ongemotiveerde voorkeur, vriendschapsbanden met het buitenland, enz. doen nog vele orders, die in de miljoenen guldens loopen, over de grenzen gaan.

Het voornaamste middel om de nadeelen der bevolkingstoename te reduceeren is een positieve welvaartspolitiek, welke tot doel heeft onze welvaartsbronnen zooveel mogelijk tot ontwikkeling te brengen.

Men denke aan: 1o. verbetering van het verkeerswezen; 2o. uitbreiding der ontginningen; 3o. verbetering der afwatering; 4o. drooglegging en aanwinning van land.

In het bovenstaande werden reeds vele voorbeelden betreffende deze vier punten gegeven, welke nog door meerdere zouden kunnen worden aangevuld. Zonder twijfel zal dit alles veel kapitaal eischen en de kapitaalvorming is dus een vraagstuk van primaire orde.

Zeker, de financieele toestand van het Rijk is slecht, maar vele der bedoelde werken zouden door waterschappen, provinciën en naamlooze vennootschappen kunnen worden uitgevoerd en de ervaring heeft bevestigd, dat die nog wel kapitaal tot zich weten te trekken.

Dan moge men niet vergeten, dat indien de vlotende schuld van het Rijk wordt geconsolideerd en de voorschotten van het Rijk aan Indië en anderen gegeven, worden afgedaan, de positie van 's Rijks financiën belangrijk zal verbeteren.

En wat de kapitaalvorming betreft, verliest men daarbij niet te veel uit het oog, dat er nieuwe instituten zijn gekomen, zooals pensioenfondsen, invaliditeitsfondsen e.d., die zorgen voor de kapitaalvorming, welke vroeger veel meer aan particulieren was overgelaten?

Evenals in de eerste helft der vorige eeuw de Indische revenuen aan het economisch leven zijn ten goede gekomen, zoo doet zich ook thans weer dit geval voor. De winsten uit de groote cultures zullen niet nalaten haar gunstige werking te doen gevoelen.

Hoe dit ook zij, allen zijn het er echter over eens, dat van een teveel aan kapitaalvorming niet kan worden gesproken en dat er dus zooveel mogelijk geproduceerd zal moeten worden om onze toenemende bevolking de middelen te verschaffen het levensonderhoud te kunnen vinden.

Zekerheid, dat de inspanning van alle krachten aan de kapitaalvorming ten goede zal komen bestaat niet, zoolang niet ingegrepen wordt in het beschikkingsrecht over de opbrengst der productie. Wil men die zekerheid dan zullen naar mijn meening andere maatregelen noodig zijn.

J. GERRITZ.

GROOTBANKEN EN MIDDENSTANDS-BANKWEZEN.¹⁾

De redactie van Economisch-Statistische Berichten heeft ongetwijfeld goed gedaan aan iemand, die met het Middenstandsbankwezen in het bijzonder vertrouwd is, ook eens ruimte te geven voor een beschouwing. Immers wie van het Nederlandsche bankbedrijf studie heeft gemaakt, weet, dat de gezaghebbende uitingen op dit gebied weinige zijn en dat men bij de beoordeeling van wat in deze richting gepraeeteerd is, als buitenstaander voorzichtigheid moet betrachten. Het is om deze reden, dat ik van de opmerkingen van Mr. J. Nolen in het nummer van 16 Mei j.l. met meer dan gewone belangstelling heb kennis genomen, in de hoop langs dezen weg iets meer te weten te komen omtrent de algemeene beginselen, die het Middenstandsbankbedrijf beheerschen.

Ik moet echter tot mijn leedwezen erkennen, dat de beschouwingen van den heer Nolen, hoe lezenswaard ook, mij ten aanzien van de gekoesterde verwachtingen eenigszins hebben teleurgesteld. Het bewuste betoog toch draagt meer het karakter eener philippica tegen het bestaande grootbankbedrijf met zijn provinciale uitloopers, dan dat het ons tracht vertrouwd te maken met de groote lijnen, waarlangs de ontwikkeling van het Middenstandsbankbedrijf zich beweegt. Hetgeen te meer te betreuren valt, waar ook deze schrijver zich niet heeft los kunnen maken van de even begrijpelijke als eenzijdige mentaliteit, welke de gevolgen der wereldmalaise pleegt te vereenzelvigen met de „bandelooze” credietgeving der grootbanken.

De argumentatie van Mr. Nolen laat zich gevoege-

¹⁾ [Hierachter volgen nog enkele opmerkingen over het artikel van Mr. Nolen, ons toegezonden door den heer C. Philips te Zalt-Bommel. — Red.]

lijk in twee gedeelten splitsen. Zijn eerste bewijsvoering, strekkende tot verklaring van de geleidelijke ontwikkeling van het Middenstandscrdiet (Middenstandscrdiet is wellicht typeerder dan Middenstandsbankwezen, aangezien de credietbehoefte hier primair was en het depositobedrijf slechts uitvloeisel) richt zich rechtstreeks tegen de grootbanken en de bankconcentratie. De bankconcentratie heeft ertoe geleid — aldus Mr. Nolen — dat het crediet aan den kleinen handeldrijvenden en industrieelen middenstand in het gedrang kwam. Waren de vroegere plaatselijke bankiers en kassiers bereid om ook kleine credieten in overweging te nemen, de geleidelijke verdringing van deze kassiers door de geaffilieerde provinciale bankinstellingen heeft hierin voorgoed verandering gebracht. Het logisch gevolg was, dat de zich verwaarloosd gevoelende middenstand zich aaneensloot, ten einde langs coöperatieven weg te verkrijgen, hetgeen hem door de groote credietinstellingen onthouden werd. Dit bezwaar tegen de bankconcentratie is niet nieuw. Men vindt het terug in alle vertoogen, die tegen de grootbanken werden gericht in den loop der jaren en het laat doorgaans niet na den vereischten indruk te maken. Er is dan ook zonder twijfel eenige juistheid in. De kapitaalsconcentratie werkt meer in de richting van credietconcentratie dan van credietversnippering. Maar er mag aan den anderen kant op gewezen worden, dat het juist de erkenning der aanwezigheid van deze tendenz is, welke in het organisatieproces van het provinciale bankbedrijf aanleiding geweest is, om aan de provinciale kantoren niet uitsluitend het karakter van depositokassen te verleenen, doch terdege ook de credietverstrekking aan bedrijven van kleineren of middelmatigen omvang in het oog te houden. Niets is dan ook minder juist dan alleen op grond van de vormverandering, die het provinciale bankbedrijf ondergaan heeft, te concluderen, dat dit een onttrekking van de benodigde kapitalen aan het provinciale kleinbedrijf beteekent. Met stelligheid kan gezegd worden, dat het motief voor de credietafwijzingen bij provinciale bankfilialen in de groote meerderheid der gevallen zijn oorsprong vindt in de kwaliteit van debiteur en onderpand en slechts zelden in den omvang van het bedrijf. En wanneer hiertegen mocht worden aangevoerd, dat het gemiddelde crediet bij de Middenstandsbanken toch kleiner is dan bij de provinciale bankfilialen der grootbanken, dan kan het antwoord luiden, dat dit lagere gemiddelde slechts verkregen is door het verleenen van voorschotten aan zeer kleine handeldrijvenden en winkeliers, waarmede men uit den aard der zaak, indien geen exorbitante rente of provisie wordt berekend ter goedmaking der hoge administratiekosten, op de grens van de philanthropie is aangeland en het commercieele element verdwijnt. In hoeverre nu dit uit algemeen economisch oogpunt bezien als een vooruitgang mag worden beschouwd, schijnt aan twijfel onderhevig.

Ik kom in verband-hiermede tot het tweede argument, dat Mr. Nolen tegen de grootbanken en ten gunste van het Middenstandsbankwezen uitspeelt. Mr. Nolen verwijt de grootbanken, dat hare filialen (resp. de filialen van hare geaffilieerde instellingen) als de zuigers hebben gefungeerd, die het in de provincie beschikbare geld eenvoudig naar de hoofdsteden overhevelden. Geschiedde dit vroeger ten minste nog om met het geld uit de eene streek de credietbehoeften van een andere streek te bevredigen, in den laatsten tijd maakten de banken minder omslag en gebruikten zij dit liquide kapitaal alleen om groote internationale handelszaken te financieren en ten behoeve van het emissiebedrijf. Zoodoende kon het geschieden, dat bijvoorbeeld de val der suikerprijzen te Batavia of de loop der wolmarkt te Buenos Aires oorzaak waren, dat den neringdoenden provinciaal het crediet werd opgezegd, terwijl wel het allerminste wat hem overkwam was, dat hij de risicopremie

meebetaalde, die het financieel grootbedrijf noodzakelijkerwijs in zijn tarieven moest calculeeren.

Tegen deze eenzijdige wijze van voorstellen nu moet ernstig bezwaar gemaakt worden. Zij is in hooge mate onbillijk en bovendien zoozeer met de feiten in strijd, dat men zich met verwondering afvraagt, op welke gronden de schrijver deze positieve meening steunt. Het meest oppervlakkige onderzoek wijst uit, dat de creditsaldi en deposito's, waarover de provinciale bankkantoren beschikt hebben en beschikken, wel verre van zonder meer naar de hoofdsteden te zijn overgeheveld, voor het overgrote deel aan het eigen credietbedrijf zijn ten goede gekomen. Dat een provinciaal filiaal of een provinciale bank op het hoofdkantoor of op de moederinstelling een belangrijke vordering had, mag in een uitzonderingsgeval misschien zijn voorgekomen — van een algemeen regel te dien opzichte is naar o.a. ook uit de bankverslagen blijkt nimmer sprake geweest, zoodat de apodictische beweringen van Mr. Nolen op zijn zachtst gezegd nader bewijs behoeven. De snelle groei van tal van provinciale handelslichamen en fabrieks-ondernemingen, een groei, welke niet minder opvallend is geweest dan die van de zusterondernemingen in de groote steden, ware zeker niet mogelijk geweest, indien de provinciale filialen niet op overvloedige wijze de benodigde credieten hadden toegestaan. Men kan dan ook aan deze provinciale kantoren eerder het verwijt voor de voeten werpen, dat zij het provinciale kleinbedrijf te gul zijn tegemoet gekomen, dan hen van het tegenovergestelde te betichten.

En ditzelfde geldt ten opzichte van het emissiebedrijf. Ook hier heeft allermint een bewuste overheveling van kapitaal naar de groote steden plaats gehad. De enkele groote emissies van internationaal werkende bedrijven, aan welke emissies uit den aard der zaak niet alleen door de beleggers in de drie groote steden, doch door het beleggende publiek in het gansche land werd deelgenomen, kunnen toch bezwaarlijk als volstrekt bewijs gelden, dat de gehele tactiek der grootbanken er op gericht is geweest, om het provinciale kapitaal aan het provinciale bedrijfsleven te onttrekken. Ware dit kapitaal niet in groote handels- en industriele ondernemingen gestoken, dan hadde het wellicht de oude banen opgezocht en in economisch zeker niet meer aanbevelenswaardige leeningen van buitenlandsche mogendheden emplooi gezocht. Het feit, dat enkele der grootere internationaal werkende ondernemingen ten slotte aan de crisis geen weerstand hebben kunnen bieden, vermag als zoodanig evenmin de principieele onjuistheid dezer soort van belegging aan te toonen als b.v. de annuleering der Russische staatschuld een veroordeelend vonnis over alle belegging in staatschuld rechtvaardigt.

Maar bovendien — het emissiebedrijf der grootbanken heeft zich volstrekt niet afkeurig getoond van de provinciale ondernemingen. Ik heb naar aanleiding van Mr. Nolen's beschouwingen met opzet nog eens de prospecti nagegaan van alle uitgiften, die tijdens de hoogconjunctuur (tweede helft 1919 en eerste helft 1920) zijn verschenen, doch kan slechts tot één conclusie komen, namelijk deze: dat het aantal kleinere provinciale ondernemingen te wier behoeve uitgiften van aandelen, preferente aandelen of obligaties hebben plaats gehad, juist in deze periode merkwaardig groot is geweest. Of ten slotte in de grootere internationale lichamen door het Nederlandsche publiek zooveel meer is verloren dan in de veel talrijkere provinciale kleinbedrijven, waarvan er begrijpelijkerwijs ook velen bij neergaande conjunctuur te royaal opgezet bleken, is een vraag, die niet zoo gemakkelijk te beantwoorden valt. Zeker is het, dat de opvatting, als zou op de grootbanken het odium dezer ongeoorloofde expansie in zijn volle zwaarte neerkomen, niet vrij is van bevooroordeeldheid. Wan-

neer Mr. Nolen ons wil suggereeren, dat de val der suikerprijzen te Batavia of de loop der wolmarkt te Buenos Aires de intrekking van het provinciale crediet hebben veroorzaakt, stelt hij het probleem al te eenvoudig en ziet hij bewust of onbewust alle andere factoren, die via een geslonken vertrouwen bij het publiek in een teruggang der vreemde gelden resulteeren, over het hoofd. Ook gebiedt de rechtvaardigheid toch te zeggen, dat het anderzijds aan hetzelfde grootbanksysteem te danken is, zoo het provinciale bankbedrijf zich op enkele weinig betekenisvolle uitzonderingen na ongerept heeft kunnen handhaven en de crediteuren voor verlies bewaard zijn gebleven. Hoe de Nederlandsche middenstand in een tijdperk van groote economische malaise voor de gevolgen van een slinkend vertrouwen bij alle deelen van het kapitaalbezittende publiek blijvend kan worden behoed, is mij niet geheel duidelijk. Het klinkt zeer fraai om te verklaren, dat de Nederlandsche Middenstand bovenal behoefte heeft aan stabiliteit, aan de zekerheid, dat hij te allen tijde geholpen kan worden en dat de hem eenmaal verleende faciliteiten gehandhaafd blijven op gelijke condities, doch deze zekerheid onderstelt tevens een bankbedrijf dat van alle crisisinvloeden onafhankelijk is of dat onbegrensd op de circulatiebank kan terugvallen. Het blijft wederom een open vraag waarom het Middenstandsbankwezen, dat ten aanzien van de hoegrootheid van zijn opereerend kapitaal toch evenzeer aan de stemming van het publiek is overgeleverd en welks crediettrekkenden toch waarlijk niet „crisisproof" zijn, aan deze vereischten zooveel beter zal kunnen beantwoorden dan het bestaande provinciale bankbedrijf.

De heer Nolen houde het mij ten goede, maar indien zijn artikel inderdaad alle bestaansredenen opnoemt, die de voorstanders van het Middenstandsbankwezen vermogen aan te voeren, dan schijnt een zekere twijfel aan de economische noodzakelijkheid welhaast gerechtvaardigd. En in ieder geval is die noodzakelijkheid niet voldoende aangetoond met een beroep op de enkele déconfitures, wier oorsprong direct tot een crisis kunnen worden teruggebracht, zooals de wereld nog nimmer te voren aanschouwd heeft.

Mr. Dr. W. M. W.

HET MIDDENSTANDBANKWEZEN.

In het artikel van de hand van Mr. J. Nolen over bovenstaand onderwerp, voorkomende in de Ec. St. Ber. van 16 Mei, toont de schrijver zich dermate bekoord door de sociale en ethische betekenis van het door hem geschetste bankwezen, dat een enkel woord over de practische zijde hiervan wel een plaats daarnaast mag vinden.

Het is mij nl. opgevallen, dat credietnemers zich bij deze instellingen aan zware voorwaarden hebben te onderwerpen, wat betreft dekking, rente-voet en provisie-regeling, zoodat zij in werkelijkheid een belangrijk hogere rente betalen, dan bij een der andere groote bankinstellingen. Waar nu Mr. Nolen het winstbewag als voornamen factor uitschakelt, moet men de oorzaak van dit feit in andere factoren zoeken.

Een dezer factoren kan wellicht een grooter risico zijn, dat de middenstandsbanken met hunne credietnemers loopen, doch dan is vervulling van den wensch van den Heer Corns. Loeff, hoofddirecteur van de Algemeene Centrale Bankvereniging voor den Middenstand, betreffende beschikbaarstelling van een deel van het saldo van den Postcheque- en Girodienst ten behoeve van het middenstandsbankwezen, niet bevorderlijk voor een gezonde ontwikkeling van dezen dienst.

Ook is het mogelijk, dat deze hogere rente haar oorzaak vindt in den vrij langen looptijd der credieten, zoodat men daarin een compensatie tracht te vinden voor het gemis van de baten, die meer bevestiglijke credieten den bankier schenken. Evenwel is dit weder niet in overeenstemming met de zinsnede

uit het verslag over 1922 van de Algemeene Centrale Bankvereeniging, waarin men de wenschelijkheid overweegt den termijn der credieten te bekorten, door op regelmatigere aflossing aan te dringen.

Het is voor mij dan ook nog een open vraag of het middenstandsbankwezen werkelijk zoo'n belangrijken socialen en ethischen factor van ons economisch leven vormt en of vele middenstanders, bij dezelfde voorwaarden voor dekking als het eigen bankwezen eischt, niet goedkooper crediet kunnen vinden bij het oorspronkelijke bankwezen, dat wel allereerst winstbejag beoogt, doch dientengevolge ook den prikkel der concurrentie heeft.

C. PHILIPS.

Zalt-Bommel.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE FRANSCHE BEGRÖOTING.

Professor Bertrand Nogaro te Parijs schrijft ons:

In mijn vorigen brief¹⁾ heb ik aangegeven, welke de algemeene omstandigheden, van invloed op het evenwicht der Fransche begrooting, waren. Bij den aanvang van 1923 bedroegen de openbare schulden iets meer dan 280 milliard francs (282.418 millioen), als volgt samengesteld: schulden met langen looptijd 145 milliard, vlottende schulden en schulden met korten looptijd 114 milliard en voorschotten van de Bank van Frankrijk 23 milliard. Deze cijfers omvatten niet de buitenlandsche staatsschuld, die meer dan gedekt zou moeten zijn door de vorderingen van den Fransen staat op het buitenland.

Voor den dienst der staatsschuld werd 12.344 millioen uitgetrokken. De andere uitgaven der gewone begrooting werden oorspronkelijk op 10.834 millioen geraamd, hetgeen samen 23.178 millioen uitmaakt. De gewone ontvangsten werden op 19.288 millioen geraamd, zoodat het deficit oorspronkelijk 3.895 millioen bedroeg. In ieder geval correspondeerde dit tekort vrijwel precies met de rente der leeningen, aangegaan voor het herstel der verwoeste gebieden en de pensioenlasten, die logischer wijze opgenomen zouden moeten zijn op de speciale rekening van de „dépenses recouvrables”.

Een eerste onderzoek van de regeeringsvoorstellen door de financieele commissies uit de Kamer en den Senaat gaf aanleiding tot pessimistische opmerkingen; aanvankelijk raamde men het werkelijk tekort op 6 à 7 milliard, dus aanzienlijk meer dan het cijfer, opgevoerd door den Minister van Financiën. Hernieuwd onderzoek leidde echter tot aanzienlijk minder sombere conclusies en het tekort werd in plaats van verhoogd, teruggebracht tot 2250 millioen. De Kamer van Afgevaardigden nam op 20 Februari jl. met 274 tegen 253 stemmen het amendement Brousse aan, dat den Minister van Financiën machtigde, dit geringe tekort door nieuwe uitgifte van schatkistbiljetten te dekken. Tot zoover was ik in mijn laatsten brief gekomen, echter niet zonder enkele reserves te hebben gemaakt ten aanzien der comptabele methoden, welke deze meer fictieve dan reële verbetering van den toestand der Fransche staatsfinanciën ten gevolge gehad hadden.

Intusschen heeft de senatoriale financieele commissie op haar beurt het door de Kamer omgewerkte ontwerp ter hand genomen en haar rapporteur, de heer Henri Bérenger, is erin geslaagd het deficit geheel te doen verdwijnen en het te doen omslaan in een overschot van 382 millioen. Dit resultaat is het gevolg, zoowel van een vermindering der geraamde uitgaven met 1150 millioen, als wel van een vermeerdering van 2800 millioen in de raming der ontvangsten.

Het aldus herziene budget ziet er dus als volgt uit:

Ontvangsten 23.135 millioen, uitgaven 22.753 millioen.

In deze nieuwe poging tot het begrootingseven-

wicht te geraken is de vermindering van de raming der uitgaven ongetwijfeld het meest aanvechtbare deel. Het is waar, dat de algemeene rapporteur van den Senaat zich heeft gesteld op den grondslag van het verschil, dat tusschen de geopende credieten en de uitgaven van de verschillende diensten op 31 Maart jl. geconstateerd is, welk verschil twee milliard beliep. Doch ondanks de zorg, waarmede ieder hoofdstuk is nagegaan, bergt deze methode groote gevaren in zich. In de eerste plaats, omdat het in beginsel niet voldoende is, de uitgaven der eerste drie maanden met vier te vermenigvuldigen om te komen tot de totale jaarlijksche uitgaven, aangezien deze niet gelijkelijk over de eerste en laatste maanden verdeeld zijn. Vervolgens leven de openbare diensten tegenwoordig onder het regiem der voorloopige twaalfden en luiden de instructies, dat slechts de *onmiddellijk* onvermijdelijke uitgaven mogen geschieden. Bovendien neigt men er in Frankrijk sterk toe, zich allerlei illusies over een bezuinigingspolitiek te maken. Men heeft nog al veel gerucht gemaakt over de in Engeland bereikte vermindering der uitgaven met ongeveer 100 millioen Pond Sterling, maar men vergeet hieraan toe te voegen, dat, om bij benadering rekening te houden met het verband tusschen de koopkracht van het Pond en den Franc, m.a.w. een omrekeningskoers van 50 frs. per Pond aannemend, de druk op de Britsche belastingplichtigen met een bedrag van ongeveer 40 milliard francs correspondeert, hetgeen wil zeggen, dat de openbare diensten in Engeland over veel grooter middelen te beschikken hebben dan in Frankrijk. De uitgaven der openbare diensten in Frankrijk overschrijden daarentegen maar weinig de 10 milliard, welke vrijwel gelijkelijk verdeeld zijn tusschen de burgerlijke en militaire (om de juiste cijfers van het regeeringsontwerp te noemen: 10.834 millioen, waarvan 5799 millioen voor de burgerlijke ministeries en 5035 millioen voor de nationale verdediging).¹⁾

Men moet dus allereerst verwachten, dat de door den Senaat aangenomen houding in de eerste plaats de goede werking van de openbare diensten min of meer zal belemmeren en dat desondanks zekere onmisbare uitgaven opnieuw en dan in den vorm van aanvullingsbegrootingen zullen verschijnen.

De methode, welke aangewend is voor de raming der ontvangsten is al niet meer overeenkomstig de klassieke beginselen (regel van het voorlaatste jaar) en er schuilt waarschijnlijk eenige onvoorzichtigheid in, van nu af op de verhoogde inkomsten te bouwen, welke de eerste drie maanden van het jaar vertoonen, waarop de ontwerp-begrooting betrekking heeft en deze surplussen met vier te vermenigvuldigen. Het onbetwistbare feit, dat de inkomsten der raming overtreffen, is op zichzelf een zeer geruststellend verschijnsel en kan bijdragen tot de rechtvaardiging van de zeer gunstige voorspellingen, welke gedaan zijn omtrent de toekomstige ontwikkeling der Fransche staatsfinanciën.

De inkomstenbelasting heeft, indien men de grondbelasting erbij optelt, 904.695.900 francs opgebracht in de eerste drie maanden van het jaar, waardoor de opbrengst der overeenkomstige periode van het vorig jaar met 191½ millioen francs werd overtroffen. De opbrengst der indirecte belastingen en der monopolies heeft 3.928.834.000 francs bereikt, tegen 3.491.565.000 francs gedurende het eerste kwartaal van 1922, zoodat de onder deze hoofden ontvangen bedragen met meer dan 437 millioen de corresponderende ontvangsten van 1922 hebben overtroffen. De opbrengst dezer belastingen heeft evenzeer de oorspronkelijke raming

¹⁾ [De schrijver vergelijkt deze Fransche uitgaven met de totaal som van het jongste Engelsche budget. Laat men uit dit budget de bedragen voor rentebetaling en oorlogspensioenen weg, en elimineert men tevens den in ontvangsten en uitgaaf door de begrooting loopenden postdienst, dan komt men tot een totaal aan uitgaven van ruim £ 340 millioen of 17 milliard francs. — Red.]

¹⁾ [Zie het nummer van 2 Mei jl., blz. 396. — Red.]

der begrooting overtroffen, hetgeen blijkt uit het volgende overzicht:

	Opbrengst	Vergelijking met de oorspronkelijke raming der begrooting
Registratie	777.921.000	+ 101.921.500
Zegel	165.057.000	+ 18.407.500
Beursbelasting	14.567.000	+ 8.422.500
Belasting op roerende goederen	284.593.000	+ 43.164.000
Luxebelasting	4.706.000	+ 871.500
Omzetbelasting	650.255.000	+ 16.737.000
Invoerrechten (uitgezonderd op suiker en zout)	402.883.000	-- 184.342.000
Indirecte belastingen (uitgezonderd op suiker en zout)....	650.154.000	+ 139.145.500
Koloniale waren	48.869.000	+ 7.730.000
Zout	9.435.000	+ 1.579.000
Suiker en saccharine	115.893.000	+ 25.860.000
Vluchtige oliën en petroleumsoorten	65.984.000	+ 31.610.000
Benzolsoorten	2.899.000	-- 91.000

De monopolies hebben gedurende het eerste kwartaal van het loopende jaar het volgende opgebracht:

	Opbrengst	Vergelijking met de oorspronkelijke raming der begrooting
Lucifers	22.288.000	+ 199.000
Briketten	375.000	+ 79.000
Tabak	395.975.000	+ 7.267.000
Buskruit	12.007.000	+ 4.922.000
Posterijen	183.567.000	+ 12.600.000
Telegrafie	53.976.000	+ 9.427.000
Telefonie	66.472.000	+ 4.432.000
Diversen	958.000	+ 796.500

Ten slotte hebben de buitengewone heffingen gedurende het eerste kwartaal van het loopende jaar ruim 530.793.700 francs opgeleverd, waarvan ongeveer 396 miljoen zijn ontvangen uit hoofde van oorslogswinstbelasting en een weinig meer dan 24 miljoen uit liquidatie van voorraden.

Indien men de opbrengst der gewone middelen, nl. 4.959.629.200 francs, optelt bij die der buitengewone, valt vast te stellen, dat gedurende de eerste drie maanden van 1923 het totaal der staatsontvangsten een bedrag van 5.490.421.000 francs bereikt heeft.

Men kan echter opmerken, dat de invoerrechten een aanzienlijke inzinking vertoont. Het is derhalve van pas hier op te merken, dat de regering zich met dit vraagstuk in bijzondere mate bezighoudt, daar zij de effectiviteit van de invoerrechten wenscht te handhaven, zowel uit fiscaal oogpunt, als met het oog op de bescherming der nationale industrie. In een circulaire van recenten datum, waarop ik naderhand nog eens hoop terug te komen, heeft de Minister van Handel aan verschillende verenigingen van industrieelen en kooplieden de vraag voorgelegd van de betaling der douanerechten in goud. Klaarblijkelijk is het denkbeeld van den Minister van Handel, door instelling van douanerechten in gouden francs (maar die voldaan zouden worden in een aantal papieren francs corresponderend met den wisselkoers), eenvoudig een douanetarief te verkrijgen, dat automatisch met de waarde der ingevoerde goederen varieert. Te oordeelen naar de publicatie der eerst ontvangen antwoorden schijnt het, dat op dit punt in de zakenwereld nog zeer weinig heldere denkbeelden bestaan, maar het schijnt niet, dat men zal komen tot een gunstige houding voor het onderhavige plan.

Men kan niet ontkennen, dat de financiële toestand van Frankrijk nog aanzienlijk gedrukt wordt door de buitengewone begrooting van de „dépenses recouvrables”, waaruit de noodzakelijke voorschotten voor het herstel der verwoeste gebieden en den dienst der pensioenen worden gedaan. Het totaal der uitgaven uit dezen hoofde bedroeg eind 1922 bijna 100 milliard francs (nauwkeurig 97.740 miljoen), waarvan 31.679 miljoen voor persoonlijke schaden en 53.651 miljoen voor schaden aan eigendommen toegebracht, vermeerderd met 12.410 miljoen interest. De van Duitschland ontvangen bedragen beliepen op het-

zelfde tijdstip 1780 miljoen gouden Mark, waarvan af te trekken zijn 239 miljoen door Frankrijk krachtens de overeenkomst van Spa voorgeschoten, hetgeen dus een restant laat van 1541 miljoen gouden Mark, een bedrag nauwelijks gelijk aan de bezettingskosten (1602 miljoen gouden Mark).

Men kan dus zeggen, dat de last van het herstel tot dusverre grotendeels op de Fransche schatkist heeft gedrukt, die hem onder het oog heeft gezien door een beroep te doen op het crediet van de natie. De speciale leeningen van het Crédit national hebben — steeds tot 31 December 1922 — 17.614 miljoen opgebracht, de zesjarige obligaties 930 miljoen, buitenlandse leeningen ongeveer 1100 miljoen en de „emprunts des sinistrés” 6406 miljoen. Bovendien zijn 465 miljoen betaald door inlevering van Rentes, terwijl het overige, ongeveer 72 milliard, door middel van schatkistoperaties verkregen is.

Men kan thans zeggen, dat het voornaamste op dit gebied tot stand is gebracht, maar de taak is nog niet afgelopen en het staat buiten twijfel, dat haar afwikkeling nog meerdere tientallen milliarden aan nieuwe leeningen zal vragen, die op het Fransche budget zullen drukken, zolang het niet mogelijk zal zijn geweest te komen tot een, zij het ook partieele, internationale regeling van het schadevergoedingsvraagstuk.

Ondanks den moeilijken financiëleen toestand, waarin Frankrijk zich thans bevindt, wil het schijnen, dat het zwaarste achter den rug is en de reeds zeer beemoedigende resultaten, die verkregen zijn, ondanks somtijds wel een weinig aanvechtbare financiële methoden, geven geen grond om aan de toekomst te twifelen. Niemand ziet de gestegen economische macht over het hoofd, die Frankrijk verkregen heeft door het weder aanhechten van de departementen van den „Haut-Rhin”, den „Bas-Rhin” en de „Moselle” en van de ontwikkeling van zijn koloniaal rijk.

Welke de gebreken van het Fransche fiscale regiem derhalve mogen zijn, men kan het de verdienste eener groote veerkracht niet ontzeggen en de inkomsten van den Franschen Staat zullen niet nalaten te vermeerderen met de stijging der productie en van de particuliere rijkdommen.

BERTRAND NOGARO.

ENKELE HOOFDLIJNEN UIT DE IERSCHE STAATSINRICHTING.

II. Zuid-Ierland.

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons:

Terwijl de wet van 1920 in hoofdzaak nog onveranderd op het Noorden van toepassing is, bepaalt de wetgeving van 1922 den toestand in het Zuiden. Deze komt in wezen hierop neer, dat Zuid-Ierland wordt afgesneden van zijn aardrijkskundigen basis, dien het in de Britsche eilanden vindt, terwijl zijn positie gelijk wordt gemaakt aan die van een zichzelf regerende staat.

Het voornaamste punt is, dat „Ierland dezelfde constitutioneele positie in de volksgemeenschap, bekend als het Britsche Rijk, zal hebben, als het Dominion of Canada, de Commonwealth of Australia, het Dominion of New-Zealand, en de Union of South Africa met een Parlement, dat wetgevende bevoegdheid heeft ten aanzien van den vrede, de orde en de goede regering van Ierland... en dat het bekend zal zijn als de Iersche Vrijstaat.”

Art. 2 van het Vredesverdrag, in welks eerste artikel het zoo juist vermeldde voorkomt, bepaalt dan verder de positie van Ierland door vast te stellen, dat „de verhouding van den Ierschen Vrijstaat tot het Rijkparlement en de Rijksregering... gelijk zal zijn aan die van het Dominion of Canada en dat de rechtspractijk en het constitutioneel gebruik, die de betrekkingen tusschen de kroon... en het Rijkparlement eenerzijds en het Dominion of Canada anderzijds beheerschen, dit eveneens die met den Ierschen Vrijstaat zullen doen.”

Deze is dus in alle opzichten een soevereine staat met deze beperking, dat zijn wetten de bepalingen van het Vredesverdrag niet mogen overtreden, noch eenigen regel, waaraan het Canadeesche parlement zich nog te houden heeft. Op het terrein der economische wetgeving is de Canadeesche Regeering echter onafhankelijk van het Vereenigd Koninkrijk en heeft zij de bevoegdheid, verdragen te sluiten, protectionistische maatregelen in te voeren tegen de rest van het Rijk, wijzigingen te brengen in het muntwezen en belastingen te heffen. Vrijheid is dus in wezen verkregen, hoezeer het Iersche extremisme of idealisme een afkeer moge hebben van den band, welke den nieuwen staat met de rest van het Rijk verbindt.

Als gevolg van deze nieuwe wet werd het noodzakelijk de betrekkingen tusschen het Noorden en het Zuiden opnieuw te regelen. Het noordelijk Parlement kreeg één maand tijd om aan het Rijksparlament te adresseeren, op het einde van welke maand, indien zoodanig adres was ingediend, de macht van het Zuiden over het Noorden, voor zoover zij haar oorsprong vond in de wet van 1920, zou ophouden te bestaan. Belangrijker is, dat art. 4 van de „Consequential Provisions Act” een binnenlandsche grens invoerde. Deze grens is nog niet, naar waarschijnlijk bekend is, definitief vastgesteld.

Art. 12 van het vredesverdrag bepaalt, dat een grenscommissie zal worden ingesteld, die de scheidslijn definitief zal vaststellen op grond van de „economische en aardrijkskundige toestanden”.

De afwezigheid van een definitieve grens heeft echter niet verhinderd, dat de in het zoo juist genoemde art. 4 bedoelde binnenlandsche grens is vastgesteld, krachtens welk artikel alle noodige maatregelen getroffen mogen worden met betrekking tot in- en uitvoer van goederen anders dan langs voorgeschreven wegen en op bepaalde tijdstippen en tot de plaatsen waar en de wijze waarop de noodzakelijke douaneformaliteiten vervuld moeten worden.

De geheele gecompliceerde regeling van gereserveerde en overgedragen diensten en belastingen ontbreekt in de wetgeving van Zuid-Ierland; desniettegenstaande moesten sommige vragen van administratief belang onder het oog worden gezien. Bij het Vredesverdrag heeft het Zuiden n.l. zoodanig deel van de staatsschuld overgenomen nl. inbegrip van pensioenen, „als redelijk en billijk mag worden geacht”, terwijl de Iersche verplichtingen op dit gebied verminderd worden door de vorderingen, welke Ierland op Engeland heeft, en waarvan het bedrag, indien men niet tot overeenstemming kan komen, zal worden vastgesteld door scheidsrechterlijke uitspraak van een of meer onafhankelijke personen, burgers van het Britsche Rijk. Art. 9 van het Verdrag regelt de havenvrijheid op grondslag van wederkeerigheid, terwijl art. 5 van de Consequential Provisions Act een regeling bevat tot het vermijden van dubbele belasting. Verder kunnen het Britsche en Iersche stelsel van ziekte- en invaliditeitsverzekering krachtens art. 6 van dezelfde wet gescheiden worden, hetgeen dan met zich brengt het overbrengen van Engeland naar Ierland der fondsen van verzekeringskassen en deelen daarvan (onder het Britsche stelsel is de verzekerde als regel lid van een „goedgekeurde” verzekeringskas en geniet hij niet direct uitkeering van den Staat). Art. 7 van dezelfde wet bepaalt, dat een uitwisseling van diensten bestaat tusschen afdelingen van den Britschen en Ierschen staatsdienst, terwijl, indien de Iersche Vrijstaat een postspaarbank opricht, een bepaald deel van de activa van de Post Office Savings Banks aan den Ierschen Vrijstaat zal worden overgedragen.

De interne constitutioneele regelingen van den Vrijstaat vertoonen geen trekken van buitengewoon belang, voor zoover het den economischen kant der dingen aangaat.

Art. 11 van de grondwet verklaart de natuurlijke hulpmiddelen van den Vrijstaat, voor zoover nog

niet vervreemd, tot staats eigendom. Zij kunnen niet vervreemd, doch wel in erfpacht uitgegeven worden en voor zoover zulks geschiedt, voor een niet langeren termijn dan 99 jaar, terwijl geen erfpacht op de oude voorwaarden vernieuwd mag worden.

De grondwet volgt het moderne precedent der Britsche wetgevende macht inzake belastingen, door de macht te dezer aanzien uitsluitend in handen te leggen van het Lagerhuis. Art. 35 bepaalt, dat dit (nl. de Dail Eireann) met betrekking tot de „Money Bills” de uitsluitende wetgevende bevoegdheid heeft.

Drie vraagstukken wachten thans in Ierland nog hun oplossing.

Het eerste en belangrijkste is het evenwicht in de staatsfinanciën. De laatste inlichtingen hieromtrent luiden, dat de Iersche Regeering door middel van leeningen tot het einde van het begrotingsjaar ongeveer £25 millioen, het deficit, zal hebben te vinden, terwijl verder nog bedragen noodig zullen zijn voor afwikkeling van schadeloosstellingen en andere vorderingen.

Het tweede vraagstuk is dat van de toekomstige tariefpolitiek. Ierland, dat overwegend landbouwland is en dat veel naar dit land uitvoert, behoort natuurlijk een vrijhandelsstaat te zijn, doch als gewoonlijk ten gevolge van nationalistische agitatie, schijnt het alsof het de rest van de wereld wil nadoen en een industrie vormen, zonder maar eenigszins met de kosten van deze politiek rekening te houden.

In de derde plaats is daar het grondvraagstuk. Een serie van wetten op dit gebied, waardoor de grond langzamerhand in de handen van de boeren overging, vereischt afronding. Deze week werd een nieuwe Land Act bij het Iersche Parlement ingediend, waarover de Britsche pers zich in het algemeen met veel instemming heeft uitgelaten. Het ontwerp stelt voor, aankopen van grond in 15 jaar te kapitaliseeren, terwijl betaling zal geschieden in 4 pCt. obligatiën en verder ook bepaald wordt, dat met 75 pCt. van drie jaar onbetaalde pacht de koopprijs verhoogd zal worden.

Intusschen hangt ook nog de grenskwestie. Deze heeft een economischen kant, aangezien de huidige grens enkele meer belangrijke havens van hun achterland afsnijdt, hetgeen vooral geldt voor Derry en Belfast. De ideale oplossing zou natuurlijk zijn een vereeniging van Noord en Zuid, maar hieraan valt op het oogenblik absoluut niet te denken. Zooals de dingen thans staan is de econoom wel verplicht te erkennen, dat de poging tot het oplossen van het Iersche vraagstuk is uitgelopen op het nog meer gecompliceerd maken van het bestuur der Britsche eilanden, dan dit ooit te voren geweest is.

T. E. GREGORY.

AANTEKENINGEN.

De Oostenrijksche Maandbegrotingen.
— Het doel van het Volkenbondsplan voor het herstel van Oostenrijk¹⁾ is om in een tijdperk van twee jaar de Oostenrijksche staatsfinanciën in evenwicht te brengen. Gedurende die twee jaar moet derhalve het nu nog in de staatshuishouding bestaande deficit geleidelijk afnemen om in 1925 geheel verdwenen te zijn. Te dien einde heeft in 1922 de Provisorische Delegatie van den Volkenbond te zamen met de Oostenrijksche Regeering een plan opgemaakt, dat de etappen aangeeft, volgens welke de begroting in twee jaren in evenwicht gebracht moet worden. Dat plan berust op een drastische besnoeiing van de staatsuitgaven en een verhooging van de staatsinkomsten. Voor ieder tijdperk van 6 maanden van de jaren 1923 en 1924 is aangegeven een maximum van de uitgaven, een minimum van de inkomsten en derhalve een maximum van het deficit. Voor het loopende

¹⁾ Over de reconstructie van Oostenrijk vergelijkte men voorts de artt. in de nos. van 8 en 15 November 1922 en 4 en 11 April en 23 Mei 1923.

halfjaar (1 Januari—1 Juli 1923) zijn de cijfers:

uitgaven 599.760 miljoen goudkronen
 inkomsten 317.226 " "
 deficit 282.534 miljoen goudkronen.

Deze cijfers zijn berekend op een jaarbasis, d.w.z. over een tijdperk van 12 maanden. Per maand vloeit hieruit voort een gemiddelde van:

uitgaven 718.712 milliard papierkronen ¹⁾
 inkomsten 380.142 " "
 deficit 338.570 milliard papierkronen.

Het zich houden binnen deze grenzen, d.w.z. aan een maandelijksch deficit van gemiddeld 339 milliard papierkronen, beteekende reeds een zware taak voor de Oostenrijksche Staatsadministratie, als men bedenkt, dat in October 1922 het maandelijksche deficit nog bedroeg 572 milliard papierkronen. Desondanks is het gelukt te blijven binnen de grenzen, vastgesteld door de Provisorische Delegatie van den Volkenbond.

Ter vergemakkelijking van het uitoefenen der contrôle wordt voor het begin van iedere maand een maandbegroting opgemaakt en onderworpen aan de goedkeuring van den Commissaris-Generaal van den Volkenbond, Mr. A. R. Zimmerman. Deze stelt in den loop dier maand niet meer geld ter beschikking van de Regeering dan het op de maandbegroting voorziene deficit bedraagt.

Gedurende het nu loopende halfjaar heeft dit systeem goed gewerkt. Het deficit op de op deze wijze vastgestelde maandbegroting bedroeg voor:

Januari 1923	404	milliard	papierkronen
Februari	372	"	"
Maart	308	"	"
April	305	"	"
Mei	305	"	"
Juni	303	"	"

Totaal voor 6 mnd. 1997 milliard papierkronen.

Dit cijfer blijft derhalve binnen de grens, vastgesteld door de Provisorische Delegatie, nl. $6 \times 338.570 = 2.031.420$ milliard papierkronen.

Op het oogenblik (28 Mei) heeft de Oostenrijksche Regeering de resultaten van de financieele administratie gepubliceerd over de eerste 3 maanden van dit jaar. Daaruit blijkt, dat de financieele uitkomsten gunstiger zijn geweest dan in de begroting werd aangenomen, aangezien het deficit over de maanden Januari, Februari en Maart 1923 in totaal heeft beloopt 976 milliard papierkronen. Reeds gedurende de eerste drie maanden is het deficit derhalve 39 milliard kleiner dan het door de Provisorische Delegatie vastgestelde gemiddelde ($3 \times 338,570 = 1.015,710$).

Aangezien de Oostenrijksche administratie uit zuinigheidsoverweging verschillende uitgaven tot later heeft verschoven, is een vergelijking van de maandbegrotingen eenigszins gepubliceerd. Het werkelijke deficit van 976 milliard moet vergeleken worden met een cijfer van 1032 milliard, voorzien in de maandbegrotingen. ²⁾ Het deficit was derhalve 56 milliard kleiner dan latstgenoemd cijfer.

Voor het loopende halfjaar (1 Juli 1923—1 Januari 1924) is het maximum maandgemiddelde van het deficit lager gesteld, nl. op 191 milliard. Daar de vermindering van het deficit gedurende het loopende halfjaar zonder ernstige moeilijkheden heeft kunnen plaats vinden, bestaat er goede hoop, dat in het komende halfjaar deze limiet ook niet overschreden behoeft te worden.

¹⁾ Omgerekend in papierkronen tegen den koers van 1 goudkroon = 14,380 papierkronen.

²⁾ Januari 405 milliard
 Februari 372.34 (uitgaven, uitgest. tot Maart) 338 " "
 Maart 308 + 34 (uitgaven uitgest. in Februari)
 —53 (uitgaven uitgesteld tot April) 289 " "
 1032 milliard

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, 15 April 1923.

Mr. A. M. de Jong, De Engelsche Bank-Restriction van 1797, III (Slot); M. H. Roodschild, Overbevolking en landverhuizing.

The American Economic Review. — Cambridge, Mass., Maart 1923.

H. R. Seager, Company Unions vs. Trade Unions; A. Berglund, The Tariff Act of 1922; R. S. Tucker, Financial argument for federal aid to education: a criticism; H. G. Moulton, Economic conditions in Europe; B. M. Anderson Jr., European financial situation and remedies; H. Bruere, Constructive versus dollar diplomacy; I. Fisher, Stabilization of Europe; S. S. Garrett, Some notes on the relation of money and prices; E. A. Goldenweiser, Effects of further gold imports on our banking.

The Journal of Political Economy. — Chicago, April 1923.

R. G. Tugwell, The life and work of Simon Nelson Patten; J. M. Clark, Overhead costs in modern industry; W. F. Mitchell, The liquidity of bank earning assets; C. J. Crobaugh, International comity in taxation; Ch. O. Hardy and L. S. Lyon, The theory of hedging; P. H. Douglas, Labor adjustment; S. P. Meech, Financing business through commercial paper issues; L. W. Mints, Expansion of capital by open market borrowing.

Political Science Quarterly. — New York, Maart 1923.

E. R. A. Seligman, The effects of taxation; E. M. Earle, The secret Anglo-German convention of 1914 regarding Asiatic Turkey; G. Wallas, Jeremy Bentham; R. L. Buell, The development of anti-Japanese agitation in the United States II; T. Dennett, Early American policy in Korea, 1883—'87; R. L. Schuyler, The Britannic question and the American revolution; W. E. Dodd, Wilsonism.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, Januari 1923.

Dr. W. Notz, Neuere Entwicklungen in der Weltwirtschaftlichen Stellung der Vereinigten Staaten; R. A. Ramm Doman, Wirkungen des Weltkrieges auf Argentinien's Volkswirtschaft, insbesondere auf seine Währungsverhältnisse; Dr. Fr. K. Mann, Wirtschaftliche Organisationsideen der Gegenwart; Prof. Mr. A. van Gijn, Das Geld als Quelle von Missverständnissen im internationalen Güteraustausch.

Die Bank. — Berlin, Maart 1923.

A. Lansburgh, Was ist Goldwährung; Dr. Fr. Köhler, Der Kapitalwert der deutschen Industrie.

Bank-Archiv. — Berlin, 1 Maart 1923.

Dr. Dalberg, Entwicklung zur „Mark-Banco“. Goldrechnung, Goldbankverkehr, Goldanleihen; Dr. H. Friedländer, Die Bewertungsgrundsätze des Kapitalverkehrssteuergesetzes bei der Sachgründung und Fusion; Dr. Bernicken, Umwandlung von Vorzugsaktien in Stammaktien und das Kapitalverkehrssteuergesetz; Dr. W. Koepfel, Ist der Bezug junger Aktien börsenumsatzsteuerpflichtig? Dr. R. Malss, Die Versteuerung der Unions-Zertifikate.

Idem. — Berlin, 15 Maart 1923.

Dollarschatzanweisungen des Deutschen Reiches; D. M. v. Schinckel, Zur sogenannten „Banco-Währung“; Dr. L. A. Hahn, Zur Frage des Goldrechnungs-Bankverkehrs; Dr. H. A. Simon, Die Freigabe des in den U. S. A. beschlagnahmten deutschen Vermögens nach der „Winslow Bill“.

The Geographical Journal. — Londen, April 1923.

J. E. T. Philipps, „Mufumbiro“: The Birunga volcanoes of Kigezi-Ruanda-Kivu; R. L. Sherlock, The influence of Man as an agent in geographical change; W. F. Blake, Some difficulties in flying round the

world; W. M. Ramsay, Geography and history in Phrygo-Pisidian glen.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN MEI 1923.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen. f	5.940.000,—
zijnde:	
Amsterdam f 6.000.000,— 5 1/2% obl. a 99 1/2%.	
Industrieële ondernemingen	247.500,—
zijnde:	
N.V. Bussumsche Waterleiding Maatschappij f 250.000,— 6 1/2% obl. a 99 1/2%.	
Cultuurondernemingen, Handelsverenigingen en Handelsvenn.....	395.500,—
zijnde:	
N.V. Landbouw-Maatschappij „Pasir-kananga” f 350.000,— aand. a 113 1/2%.	
Tramweg-Maatschappijen	1.920.000,—
zijnde:	
Oost-Java Stoomtram-Maatschappij f 2.000.000,— 5 1/2% obl. a 96 1/2%.	
Totaal.... f	8.503.000,—
Totaal der emissies in Januari.... f	86.663.725,—
Februari	5.757.500,—
Maart	4.765.840,—
April	6.979.250,—
Mei	8.503.000,—
Algemeen Totaal.. f	112.669.315,—

Bovendien:

f 40.330.000,— 3 m. Schatkistpromessen a f 990,31
 „ 6.720.000,— 6/m. „ „ 980,85
 „ 11.753.000,— 1-j. 4% Schatkistbiljetten „ „ 1000,—
 „ 847.000,— 6-j. 4% „ „ 1000,—
 terwijl voorts ook hier te lande gelegenheid bestond tot inschrijving op de uitgifte van Spokane Flour Mills \$ 200.000.— 8% cum. pref. aand. a 100 1/2%.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Januari 1923		Februari 1923	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Ontvangen en betaald:				
in contanten .	29667	f 15.530.233	27863	f 13.907.631
door overschrijving 1).	120212	„ 87.767.399	111462	„ 57.509.695
Particuliere rekeninghoud.	17653 ²⁾	„ 31.670.436	18000 ²⁾	„ 26.111.655
Saldo te goed part. rek. u ^o .	—	„ 18.078.585	—	„ 19.050.621
Deposito's voor een jaar vast.	1926	„ 8.157.800	1987 ²⁾	„ 8.264.100

1) Inclusieve verrekeningen tusschen gemeentediensten, zijnde pl.n. f 18.053.198,— per maand.
 2) Aantal.

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)
 Tot dusverre werden onder dit hoofd gepubliceerd gespecificeerde gegevens omtrent elk der mijnen afzonderlijk. De mijnbestuurders blijken er echter bezwaar tegen te maken, deze te blijven verstrekken, weshalve men in den vervolg hieronder slechts de totaalcijfers zal aantreffen.

	1 April 1923	1 Mei 1923	1 Mei 1922
Aant. arbeiders bovengronds.	7.657	7.729	
„ „ ondergronds.	19.777	19.845	
Totaal	27.434	27.574	26.175
	Maart 1923	April 1923	April 1922
Netto productie in tonnen van 1000 KG. over de maand:	487.758	474.345	367.203
waaraan kolenslik	29.830	23.928	16.732
Aantal normale werkdagen gedurende de maand:	27	24	23

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 4 18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 3 17 Aug. '22
Bel. Binn. Eff. 4 18 Juli '22	N. Bk. v. Denem. 6 1 Mei '23
Vrsch. in R.C. 5 18 Juli '22	Zweedsche Rbk 4 1 Juli '22
Javasche Bank ... 3 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 6 1 Mei '23
Bank van Engeland 3 13 Juli '22	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 18 23 Apr. '23	slowakijë... 4 1/2 28 Mei '23
Bank v. Frankrijk 5 11 Mrt. '22	N. Bk. v. Oostr. 9 2 Sept. '22
Belgische Nat. Bnk. 5 1/2 22 Jan. '23	Hong. Bank.. 12 25 Apr. '22
Fed. Res. Nat. N.Y. 4 1/2 21 Feb. '23	Bank v. Italië. 5 1/2 11 Juli '22
Bank van Spanje.. 5 23 Mrt. '23	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
2 Juni '23	3 1/2 1)	3 1/2 1)	1 1/2 - 2	—	—	4 1/2 - 3/4 1
28 M.-2 J. '23	3 1/2 - 3/8	3 1/2 - 3/8	1 1/2 - 2 1/8	—	—	4 1/2 - 5/8
21-26 M. '23	3 1/2 - 3/8	3 1/2 - 4	1 1/2 - 2 1/8	—	—	4 - 5/8
14-19 „ '23	3 1/2 - 3/8	3 1/2 - 3/8	3 1/2 - 2 1/8	—	—	4 1/2 - 3/8
29 M.-3 J. '22	4 1/8 - 1/4	3 - 3/8	2 1/2 - 3/8	—	—	4-6
30 M.-4 J. '21	4 3/8 - 1/2	2 1/2 - 3 1/2	5 1/2 - 3/4	—	—	7-8
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3/4	2 1/2 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 1/2	1 1/2 - 2 1/2

1) Notering van 1 Juni.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Ponden en Dollars bleven vrijwel stationnair met een iets flauwer stemming. Daarentegen liepen Parijs en België vooral aan het einde der week belangrijk terug. De laatste stemming voor den marken hield nog steeds aan, zoodat de koers opnieuw een laagtepunt bereikte en nu zelfs aanzienlijk lager is dan de Kronenkoers. Scandinavië onveranderd voor Zweden en Denemarken, kon voor Noorwegen aanmerkelijk herstellen. Genopend op circa 41 werd aan het einde der week tot 43,25 betaald. Zwitserland was iets beter gestemd, waarschijnlijk in verband met het reizigersverkeer. Daarentegen was Spanje wat flauwer, ca. 38,75. Buenos Aires opnieuw belangrijk lager; er werd voor 87% verhandeld, waarna een niet onbelangrijk herstel kon intreden. Heden 90 1/4 — 90 1/2. Griekenland opnieuw belangrijk beter, ca. 8,50 a 9,—, hetgeen, volgens ontvangen berichten, tot een paniek in Griekenland heeft geleid en talloze faillissementen heeft veroorzaakt, daar er op de effectenbeurs en op de goederenmarkt een geweldige daling in de prijzen is ingetreden.

5 Juni 1923.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York***)
28 Mei 1923.	11.82	16.97 1/2	0.0042 1/2	0.0036 1/2	14.56 1/2	2.55 7/10
29 „ 1923.	11.81 3/4	16.87 1/2	0.0042 1/2	0.0036 1/2	14.50 1/2	2.55 9/10
30 „ 1923.	11.81 1/2	16.87 1/2	0.0042	0.0036 1/2	14.48 1/2	2.55 1/2
31 „ 1923.	11.80	16.77 1/2	0.0037 1/2	0.0036 1/2	14.38	2.55 1/2
1 Juni 1923.	11.80 1/2	16.62 1/2	0.0034	0.0038	14.22	2.55 7/10
2 „ 1923.	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. 1	11.79 1/2	16.45	0.0031 1/2	0.0035	14.12 1/2	2.54 3/4
Hoogste „ „ 1	11.82 1/2	17.—	0.0043	0.0037 1/2	14.60	2.55 3/4
26 Mei 1923.	11.82	16.90	0.0045 1/2	0.0036 1/2	14.51	2.55 1/2
18 „ 1923.	11.81 1/2	17.02 1/2	0.0052 1/2	0.0036 1/2	14.67	2.55 1/2
Muntpariteit.	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen*)	Christiania*)	Zwitserland*)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
28 Mei 1923	68.05	47.30	41.35	46.07 1/2	38.85	97 5/8 - 7/8
29 „ 1923.	68.—	47.25	42.25	46.07 1/2	38.82 1/2	97 5/8 7/8
30 „ 1923	68.—	47.30	42.25	46.12 1/2	38.75	97 5/8 - 7/8
31 „ 1923	68.—	47.20	42.40	46.07 1/2	38.70	97 5/8 - 7/8
1 Juni 1923	68.—	47.20	42.65	46.07 1/2	38.75	97 1/2 - 3/4
2 „ 1923	—	—	—	—	38.75	—
L'ste d. w. 1	67.90	47.15	41.—	46.—	38.70	97 5/8
H'ste „ „ 1	68.15	47.45	43.30	46.15	38.90	97 7/8
26 Mei 1923	68.10	47.45	41.10	46.05	38.90	97 1/2 - 3/4
18 „ 1923	68.20	47.30	41.75	46.— ²⁾	38.87 ³⁾	97 3/8 - 7/8
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

2) Notering van 17 Mei. 3) Idem van 19 Mei.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
2 Juni 1923	4.63.—	6.48	0.0012½	39.19
Laagste d. week	4.62.25	6.48	0.0012½	39.14
Hoogste „ „	4.63.—	6.63	0.0016¾	39.20
26 Mei 1923	4.62.25	6.59	0.0022¾	39.10
19 „ 1923	4.62.75	6.61	0.0016¾	39.13
Muntpariteit..	4.86.67	19.30	23.81¼	40½/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	19 Mei 1923	26 Mei 1923	28 Mei 1923	2 Juni 1923
Alexandrië ..	Sh. p. t. £	9715/32	9715/32	9715/32	9715/32
*Bangkok ..	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) ..	d. p. \$	42½	42½/16	41	41½/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/4½	1/4½	1/4¾	1/4½
Constantin ..	Sh. p. £	750	760	770	708
Hongkong ..	id. p. \$	2/47/32	2/49/32	2/3¾	2/49/16
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	211/32	213/32	25½/18	211/16
Madrid	Peset. p. £	30.38	30.39	30.35	30.49
Mexico	d. per \$	24.26	24.26	24.26	24.26
Montevideo 1)	id.	42½	42	41	42½
Montreal ...	\$ per £	4.72	4.73	4.72¾	4.74¾
Praag	Kr. p. £	155½/8	155	154¾	155½
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	5½/8	5½/32	5½/8	5½/16
Rome	Lires p. £	95	96¼	96	99¾
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/2½	3/2½	3/1¼	3/3½
Singapore ...	id. p. \$	2/4¾/16	2/49/32	2/4¾/32	2/49/16
Valparaiso 2)	peso p. £	35.40	34.70	34.80	34.80
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/17/10	2/1¾/8	2/11/32	2/119/32

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

te Londen	N. York	te Londen	N. York	
2 Juni 1923 ..	31 7/8	65 5/8	3 Juni 1922 ..	36 1/8 1) 71 1/4
26 Mei 1923 ..	32 11/16	67 1/8	4 Juni 1921 ..	33 7/8 57 3/4
19 „ 1923 ..	32 1/2	66 3/4	20 Juli 1914 ..	24 15/16 54 1/8

1) Noteering van 2 Juni 1922.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 4 Juni 1923.

Activa.		
Binnel. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 47.781.451,55 B.-bk. „ 33.111.583,12 Ag.sch. „ 57.339.708,93	f 138.232.743,60
Papier o. h. portef. in disconto	„ 53.518.234,—	„
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„ —	„ 53.518.234,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 57.681.725,40 B.-bk. „ 8.541.478,09 Ag.sch. „ 97.031.893,43	f 161.255.096,92
Op Effecten	„ f 142.860.940,46	„
Op Goederen en Spec.	„ 18.394.156,46	„ 161.255.096,92
Voorschotten a. h. Rijk	„ 11.191.489,33	„
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 56.240.390,—	
Muntmat., Goud	„ 525.550.137,91	
	f 581.790.527,91	
Munt, Zilver, enz.	„ 9.632.936,12	
Muntmat., Zilver	„ —	„ 591.423.464,03
Effecten		
Bel. v. h. Res. fonds	f 5.649.646,93	
id. van 1/5 v. h. kapit.	„ 3.966.813,50	„ 9.616.460,43
Geb. en Meub. der Bank	„ 4.522.000,—	„
Diverse rekeningen	„ 40.529.280,82	„
	f 1.010.288.769,13	
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	„ 5.660.599,73	
Bijzondere reserve	„ 1.675.581,33	
Bankbiljetten in omloop	„ 942.909.030,—	
Bankassignatiën in omloop	„ 1.331.366,77	
Rek.-Cour. { Het Rijk f — Anderen „ 21.592.921,09		„ 21.592.921,09
Diverse rekeningen	„ 17.119.270,19	„
	f 1.010.288.769,13	
Beschikbaar metaalsaldo	f 397.561.213,17	
Op de basis van 2/5 metaaldekking	„ 204.394.549,60	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	„ 1.987.806.065,85	

NED. BANK 4 Juni 1923 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischbare schulden
4 Juni 1923	581.791	9.633	942.909	22.924
28 Mei 1923	581.791	9.710	928.044	29.093
22 „ 1923	581.791	9.450	936.235	33.321
14 „ 1923	581.790	7.938	960.476	25.653
7 „ 1923	581.790	7.832	976.722	26.871
6 Juni 1922	605.890	6.587	1.002.514	36.170
6 Juni 1921	605.965	12.657	1.027.707	70.372
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag, disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar metaalsaldo	Deknings-percentage
4 Juni 1923	138.233	2.000	161.255	397.561	60
28 Mei 1923	155.405	16.000	135.369	399.377	60
22 „ 1923	167.069	25.000	144.109	396.634	61
14 „ 1923	172.082	28.000	142.772	391.806	60
7 „ 1923	183.061	37.000	159.622	388.207	59
6 Juni 1922	191.025	7.000	112.424	404.065	60
6 Juni 1921	245.063	80.700	174.503	398.268	56
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1/2	54

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	28 Mei 1923	4 Juni 1923
Aan schatkistpromessen, waarv. direct bij Ned. Bk.	f 324.410.000,—	f 313.780.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 16.000.000,—	„ 2.000.000,—
Aan zilverbons	„ 215.861.000,— 1)	„ 229.421.000,— 1)
Aan onderverbons	„ 27.068.413,—	„ 27.334.323,50
Aan zijder v. d. Postc. & G. dst	„ 272.361.000,—	„ 271.937.000,—
Voorsch. aan de Koloniën	„ 31 Mil. 1923	„ 30 Apr. 1923
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	„ 97.537.646,93	„ 77.709.420,31

28 Mei 1923 4 Juni 1923
Tegoe v. d. Postc. & G. dst | „ 113.653.961,98 1/2 | „ 113.653.961,98 1/2
1) Waarvan f 33.653.600 vervallen op of na 1 April 1922.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikbaar metaalsaldo	
26 Mei 1923	215.750	265.000	101.000	142.550	142.550	
19 „ 1923	220.500	268.000	102.500	146.400	146.400	
12 „ 1923	223.000	271.500	98.000	149.100	149.100	
28 Apr. 1923	161.079	60.917	261.989	109.562	148.881	
21 „ 1923	160.612	61.177	263.501	110.305	147.737	
14 „ 1923	160.605	60.980	266.431	105.903	147.804	
27 Mei 1922	153.183	46.977	263.581	71.963	133.693	
28 Mei 1921	225.302	14.421	309.339	134.123	151.358	
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2)	
Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Voorschotten aan het Gov. nem.	Diverse rekeningen 1)	Deknings-percentage
26 Mei 1923		167.670		33.100	***	59
19 „ 1923		166.520		31.300	***	60
12 „ 1923		163.310		29.100	***	60
28 Apr. 1923	36.674	29.387	60.951	24.287	24.918	60
21 „ 1923	36.405	29.857	64.028	16.064	32.600	59
14 „ 1923	36.603	30.113	61.511	10.911	38.616	60
27 Mei 1922	33.615	21.001	71.349	7.999	19.016	60
20 Mei 1921	38.504	20.900	103.300	18.803	33.031	54
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/5 metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Disconto's	Div. rekening 1)
5 Mei 1923 ..	1.198	1.730	838	1.173	443
28 April 1923 ..	1.213	1.720	891	1.175	425
21 „ 1923 ..	1.198	1.540	1.042	1.179	459
6 Mei 1922 ..	1.601	2.195	860	1.069	1.164
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.**BANK VAN ENGELAND.**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
30 Mei 1923	127.524	124.550	287.481	27.000	243.085
23 " 1923	127.527	123.280	287.919	27.000	243.449
16 " 1923	127.525	123.476	287.416	27.000	242.915
9 " 1923	127.522	123.776	287.049	27.000	242.557
31 Mei 1922	128.881	122.716	298.279	28.500	258.177
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. 1)
30 Mei '23	42.967	71.256	20.754	98.429	22.724	19,06
23 " '23	42.576	69.604	12.577	105.806	23.996	20,27
16 " '23	44.131	72.226	15.660	106.723	23.799	19,44
9 " '23	42.221	68.614	14.602	102.003	23.496	20,15
31 Mei '22	47.998	75.359	28.741	101.481	24.615	18,90
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{3}{8}$

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in miljoenen Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Waarv. bij Buitt. circ. bkn.	Kassen-schetne	Circulatie	Dek-kings-perc. 2)
23 Mei '23	15.379	833	203	1.718.411	7.586.646	23
15 " '23	14.655	842	212	1.725.328	7.112.782	24
7 Apr. '23	14.429	914	224	1.639.259	6.723.103	24
30 " '23	14.517	920	217	1.464.270	6.545.984	23
22 Mei '22	1.022	1.003	50	3.835	144.138	3
23 Juli '14	1.691	1.357	—	65	1.891	93

Data als boven.	Wissels			Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier		Totaal uitgegeven	In kas bij de Rijksbank
10.501.878	3550.447	6.951.430	4294.602	1731.000	1.718.000	
10.116.437	3274.331	6.842.106	4453.730	1737.800	1.725.300	
9.350.270	3088.654	6.261.616	3979.579	1651.800	1.639.200	
9.211.016	2986.117	6.225.899	3854.275	1476.900	1.464.300	
159.359	2.889	156.470	29.307	12.922	3.813	
751	751	—	944	—	—	

1) Onbelast. Bovendien verpand op 30 April 1923 84,9 mill., op 7 Mei 1923 90,9 mill., op 15 Mei 1923 102,9 mill., op 23 Mei 1923 111,9 mill.
2) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buitt.gew. voorsch. afd. Staat
31 Mei '23	5.537.397	1.864.345	292.360	595.238	23.000.000
24 " '23	5.537.242	1.864.345	292.256	596.602	22.600.000
17 " '23	5.537.107	1.864.345	292.175	596.840	22.800.000
1 Juni '22	5.527.811	1.948.367	284.088	629.659	23.100.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uit-geselde Wissels	Beleen-ingen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
2.806.743	20.452	2.129.845	36.740.980	2.131.142	68.639	
2.413.266	20.478	2.109.507	36.386.138	2.172.885	33.534	
2.402.226	20.584	2.165.400	36.692.073	2.098.752	57.954	
2.449.806	38.271	2.253.172	35.982.101	2.282.610	20.592	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitt. sald	Beleen. van buitt. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
31 Mei '23	348.100	84.653	480.000	865.021	6.816.159	191.412
24 " '23	348.190	84.653	480.000	851.982	6.779.629	134.607
17 " '23	347.823	84.653	480.000	860.863	6.814.581	140.081
1 Juni '22	327.918	84.653	480.000	855.500	6.228.502	131.664

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.**FEDERAL RESERVE BANKS.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circula-tie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
16 Mei '23	3.087.885	2.057.135	—	93.166	2.232.999
9 " '23	3.088.863	2.059.540	—	92.557	2.241.819
2 " '23	3.080.579	2.069.275	—	93.809	2.237.505
17 Mei '22	3.005.143	2.205.821	—	125.982	2.146.656

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
16 Mei '23	978.940	1.993.691	109.273	73,06	75,3
9 " '23	962.009	1.937.670	109.029	73,91	76,1
2 " '23	1.005.769	1.983.848	108.822	72,98	75,2
17 Mei '22	565.819	1.886.045	104.656	74,52	77,6

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
9 Mei '23	775	11.921.864	1.401.979	15.402.421	3.968.599
2 " '23	775	11.986.124	1.411.596	15.532.593	3.996.290
25 Apr. '23	776	11.839.195	1.367.695	15.410.943	3.988.783
10 Mei '22	799	10.875.921	1.390.211	14.252.243	3.242.545

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 4 Juni 1923.

De geweldige val van de Duitse Rijksmark, of, om het juist uit te drukken, de fenomenale stijging van buitenlandse betalingsmiddelen te Berlijn, heeft niet alleen opnieuw aller aandacht op de Duitse toestanden gevestigd, doch heeft aan alle beurzen het vraagstuk van herstel van economische verhoudingen in het debat gebracht. Merkwaardig mag het zeer zeker worden genoemd, dat aan den vooravond van de indiening van nieuwe plannen en voorstellen van de Duitse Regeering, voorstellen nog wel, waarin vermoedelijk voor het eerst melding zal worden gemaakt van scherp-omlijnde verplichtingen, die de Duitse industrie op zich wil nemen, de reactie van het Duitse betaalmiddel z66 heftig is geworden, dat de Mark in haar val voor het eerst onder het peil van de Oostenrijksche Kroon is gekomen. Dit feit geeft wel een juist inzicht in het vertrouwen, dat men bij onze Oosterburen koestert ten aanzien der ontvangst, die het nieuwe voorstel zal te beurt vallen. Uit puren angst voor een onherroepelijke ineenstorting van het eigen geldsysteem, werpt men zich op buitenlandse betalingsmiddelen van de meest uiteenlopende soort en men verhaast de débâcle door buitensporige aankopen. Het is in de achter ons liggende dagen dan ook wel duidelijk gebleken, dat het niet een bepaalde groep van personen is geweest (in tegenstelling met hetgeen oorspronkelijk werd beweerd) die door hun speculatie of door andere invloeden een ontijdig einde hebben bezorgd aan de stabiliseerings-actie van de Rijksbank; het is de ontwikkeling, die het economisch leven van Duitschland, voornamelijk sinds de bezetting van het Roergebied, heeft genomen, welke onafwendbaar tot de tegenwoordige toestanden heeft gevoerd. Geen geldwezen is bestand tegen een toename van miljarden per week, geen stabilisatie en geen wettelijke verordeningen kunnen in dit geval aan een volkomen inzinking perk stellen. Natuurlijk hebben zich misstanden gevormd, die de gebeurtenissen eenigszins hebben verhaast en deze kunnen van tijd tot tijd door nieuwe wettelijke verordeningen, die dan speciaal met het oog op die bepaalde misstanden in het leven zijn geroepen, uit den weg worden geruimd. Hierdoor is het ook te verklaren, dat op den laatsten dag der berichtperiode een teruggang in de koersen der buitenlandse deviezen te Berlijn heeft plaats gevonden in verband met geruchten omtrent nieuwe deviezen-voorschriften. Indien echter de grondoorzaken niet worden weggenomen, is ook van de allerscherpste maatregelen geen heil te verwachten; Rusland is hiervoor wel een sprekend voorbeeld. Ook een be-

roep op vaderlandslievende gevoelens kan in de meeste gevallen niet baten. Teekenend hiervoor is in de eerste plaats wel de mislukking van de enkele weken geleden geëmitteerde „dollar“-leening, doch wellicht nog meer hetgen daarna met die dollar-leening is geschied. Na de aanvankelijke mislukking toch werd het fonds zelfs boven dollarpariteit verhandeld, omdat het verschillende voordeelen, als beleenbaarheid, rente, enz. bezat. Hiervan nu heeft men gebruik gemaakt om deze dollar-obligaties te verkoopen en een corresponderend bedrag aan vreemde valuta's te kopen, waarbij het verschil tusschen de noteringen als winst, zonder eenig risico, kon worden geboekt. De Rijksbank is ten slotte op het spoor van deze transacties gekomen en heeft hen onmogelijk gemaakt, door de dollar-obligaties onder pariteit af te geven.

Een bespreking van de effectenmarkten van Duitsland zou niet anders kunnen zijn dan een herhaling van de beschouwingen der valuta-markten. De fondsen-beurzen toch hebben zich met hun koers-stijgingen van 100.000 tot 150.000 procenten zeer nauwkeurig aan de deviezen-fluctuaties aangesloten. Alleen op den laatsten beursdag is ook hier een lichte reactie ingetreden in verband met de boven geleverde geruchten.

Wel in scherpe tegenstelling tot Duitsland staat op het oogenblik in Centraal-Europa het andere land, dat als verliezende partij uit den oorlog is gekomen, nl. Oostenrijk. De reconstructie-leening, die binnenkort zal worden geëmitteerd, zal dit land ontegenzeggelijk verder helpen op den weg van een zelfstandige natie, doch zeer zeker mag niet worden onderschat, wat Oostenrijk zelve reeds heeft gedaan om op dien weg te komen. De valuta behoort reeds gedurende negen maanden tot de meest stabiele van Europa, het deficit op het budget daalt, de inlagen bij de spaarbanken stijgen en de werkloosheid neemt voortdurend af. Duitsland zal vermoedelijk nog zware stormen te doorstaan krijgen, alvorens het tot een dergelijken opbouw zal kunnen overgaan.

De beurs te Parijs kan het best worden aangeduid met het woord: lusteloos. Bovendien was de grondtoon niet bepaald vast te noemen, hier echter ook met uitzondering van het slot der berichtswEEK, toen de daling van Frans een iets levendiger tendens voor buitenlandsche waarden in het leven kon roepen. Toch zijn er geen bepaalde symptomen aan te wijzen, die deze lusteloze houding zouden kunnen verklaren. Integendeel. De cijfers van staats-inkomsten en buitenlandschen handel zijn bemoedigend, het verkeer op de spoorwegen en in de havens neemt toe, de crisis in de staal- en ijzer-industrie schijnt geheel overwonnen te zijn en zelfs de berichten uit het Ruhrgebied, zuiver commercieel beschouwd, kunnen niet meer zoo pessimistisch worden geacht. Dat desondanks de stemming ter beurze loom is gebleven, moet vermoedelijk worden toegeschreven aan de dieper wortelende overtuiging, dat men, ondanks alle oogenschijnlijk gunstige resultaten, niet tot een definitieve oplossing komt.

Ook te Londen heeft men meerendeels een afwachtende houding aangenomen. Blijkens uitlatingen van goedingelichte industrieelen is het kortstondig voordeel, dat de Ruhr-bezetting heeft bezorgd, reeds lang in zijn tegendeel omslagen, doordat de kosten van steenkool en grondstoffen verhoogd zijn. Dientengevolge is een nieuwe periode van stilstand in nijverheid en handel ingetreden, die weliswaar niet verontrustend werkt, omdat men overtuigd is van den voorbijgaanden aard, doch die niettemin het effect heeft den handel op de beurs vrijwel stil te leggen. Een uitzondering moet hier voor beleggingswaarden worden gevormd; bij ontstentenis van stimulerende factoren voor andere fondsen en van een gelegenheid om het vlottend kapitaal in handel, nijverheid of verkeer rendabel te maken, zoekt men opnieuw belegging in eerste-klasse fondsen; deze rubriek kon dan ook onveranderd vast blijven. Ook werkten de nog steeds niet tot een resultaat gebrachte onderhandelingen met Rusland ertoe mede, een afwachtende houding aan te nemen; wellicht zal de afname van de handels-omzetten in het algemeen ertoe leiden, dat thans eerder op overeenstemming wordt aangestuurd.

Ook te New York heeft de markt geen onverdeeld gunstig verloop gehad. Meer en meer schijnt het, alsof de periode van hoog-conjunctuur den climax heeft overschreden. Niet alleen kan dit worden geconcludeerd uit het afnemen van het aantal onuitgevoerde bestellingen bij verschillende ondernemingen (voorloopig bij gelijk blijvende activiteit), doch ook uit de conflicten tusschen kapitaal en arbeid, die langzamerhand opdoemen. Thans is dit bijv. het geval in de bouwbedrijven, waar sommige groepen van arbeiders loonen verlangen van \$14 en meer per dag; zeer korten tijd geleden heeft men deze nog zonder protest toegestaan, doch nu begint men te aarzelen. Ook hebben de

cijfers van den buitenlandschen handel de beurs veront-rust. Het saldo-invoer heeft over de maand Maart niet minder dan \$60.837.651 bedragen, het hoogste import-saldo dat ooit in de Vereenigde Staten werd bereikt. Weliswaar bestond die invoer voornamelijk uit grondstoffen, als wol, huiden, enz., die in de Unie werden verwerkt, doch aan den anderen kant hebben de in de Vereen. Staten heerschede hooge prijzen natuurlijk als een prikkel tot verhoogden import gewerkt. De gevaren hiervan worden door de beurs zeer goed begrepen en men geeft er de voorkeur aan de zaken op de fondsenmarkt iets kalmer op te zetten en af te wikkelen. Toch bestond ook in de afgelopen week in Wallstreet een principieel verschil met de continentale beurzen. Hier was of groote apathie overheerschend, of een zich aanpassen aan den toestand, die een volkomen débâcle met zich brengt; ten aanzien van New York zou men hoogstens kunnen spreken van een periode van afwachten na een tijdperk van voortdurende prosperiteit.

Ten onzent zijn de omzetten ook weder uitermate beperkt gebleven. Een ingrijpende wijziging van het aspect der vorige week heeft niet plaats gevonden. Zelfs niet voor beleggingswaarden, die bij voortdurend vast zijn gebleven. Een verlaging van het rentepeil markeert zich, welke niet slechts tijdelijk schijnt te zijn, gezien het feit, dat de gemeente Amsterdam is overgegaan tot conversie van haar 6½ pCt. geldleening in een 5 pCt. obligatieleening. Weliswaar wordt deze laatste nog onder pari geëmitteerd, doch een algemeene tendens naar het 5 pCt.-type is duidelijk merkbaar. Van buitenlandsche staatsfondsen waren Bulgaarsche soorten goed gedisponeerd in verband met de hervatting der couponbetaling (in papieren Francs).

	28 Mei	1 Juni	4 Juni	Rijzing of daling.
6 % Nederland 1922	101 ¹⁵ / ₁₆	102	102 ⁹ / ₁₆	+ ¼
5 % „ „ 1918	94 ¹⁵ / ₁₆	95 ¹ / ₂	95 ¹ / ₂	+ ⁹ / ₁₆
4½ % „ „ 1916	92 ¹ / ₂	92 ⁷ / ₁₆	91 ¹ / ₂	- ¼
4 % „ „ 1916	87 ¹ / ₁₆	87 ¹ / ₈	86 ⁹ / ₁₆	- 7/8
3½ % „ „	75 ³ / ₄	75 ³ / ₄	77 ¹ / ₈	+ 1 ³ / ₈
3 % „ „	67 ¹ / ₈	68 ³ / ₄	68 ³ / ₄	+ 1 ¹ / ₈
2½ % Cert. N. W. S.	57 ³ / ₈	58 ¹ / ₂	58 ¹ / ₂	+ ¼
7 % Oost-Indië 1921	102 ⁵ / ₈	102 ⁵ / ₈	102 ¹¹ / ₁₆	+ ¹ / ₁₆
6 % „ „ 1919	99 ¹⁵ / ₁₆	100 ¹ / ₄	100 ¹ / ₄	+ ⁹ / ₁₆
5 % „ „ 1915	95	95 ¹ / ₂	95 ¹ / ₄	+ ¼
4 % Oostenr. Kronenrente	7/8	—	—	—
5 % Rusland 1906	4	4 ¹ / ₈	3 ³ / ₄	- ¼
4 % Rusl. bij Hope & Co.	5	—	5	—
4 % Japan 1899	73	73 ⁷ / ₁₆	73 ¹ / ₈	+ 1/8
5 % Brazilië 1895	50 ³ / ₈	51 ¹ / ₄	51	+ ⁵ / ₈
8 % San Paulo 1921	99 ³ / ₈	99	—	- ³ / ₈
6 % Amsterdam 1920	101 ¹⁵ / ₁₆	—	102	+ ¹ / ₁₆
7 % Rotterdam 1920	104 ¹ / ₈	—	102 ³ / ₈	- 1 ³ / ₄

Op de *aandeelenmarkt* werden meerendeels reacties te aanschouwen gegeven, welke dan nog samengingen met zeer geringe omzetten. *Petroleumwaarden* bleven aanvankelijk nog gedrukt door de onzekerheid aangaande het slot-dividend van aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij, doch konden tegen het einde der berichtswEEK iets monterden, toen berichten omtrent een geringe verhooging van de olieprijsen uit Amerika werden geseind en toen het dividend van aandelen Geconsolideerde werd gedétacheerd. Technisch werkt dit gewoonlijk in de richting van een geringe koersverheffing; hierbij kwam thans nog de omstandigheid, dat de Roemeensche Regeering een meer conciliante houding ten aanzien van petroleum-producenten schijnt aan te nemen.

De overige markten waren alle verlaten, met uitzondering van de *rubberafdeeling*. Hier kon eenig herstel intreden in verband met de verbetering van den prijs van het product te Londen.

Op de afdeeling voor *industriële aandelen* trokken de waarden der Kalis Bagger Mij eenige aandacht; de jaarvergadering dezer onderneming heeft aan het licht gebracht, dat het verlies, in het jaarverslag genoemd, nog grooter is geworden.

	28 Mei	1 Juni	4 Juni	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	129 ³ / ₄	124 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂	- 5 ¹ / ₄)
Incasso Bank	93 ³ / ₄	—	—	—
Koninklijke Bank	172 ¹ / ₂	168 ³ / ₈	166 ⁷ / ₈	- 5/8
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	133 ⁷ / ₈	135 ¹ / ₂	134 ³ / ₄	+ 7/8
Rotterd. Bankvereniging . . .	91 ¹ / ₂	—	92 ³ / ₈	+ 7/8
Amst. Superfosfaatfabriek . .	40 ¹ / ₄	—	—	—
Van Berkel's Patent	47 ⁷ / ₈	—	47	- 7/8
Gouda's Kaarsen	93 ¹ / ₂	93	92	- 1 ¹ / ₂
Holl. Draad- en Kabelfabriek	69	67 ¹ / ₂	—	- 1 ¹ / ₄
Jurgens' Ver. Fabr. gew.aand.	71	66 ¹ / ₈	66 ¹ / ₈	- 4 ¹ / ₈
„ „ „ pr. aand.	71	67 ¹ / ₄	67 ¹ / ₄	- 3 ¹ / ₄

1) ex div.

	28 Mei	1 Juni	4 Juni	Rijzing of daling.
Leerdam Glasfabrieken	37 1/4	40 7/8	40 5/8	+ 3 3/8
Philips' Gloeilampenfabriek	255 1/2	255	260	+ 4 1/2
Vereenigde Blikfabrieken . .	102	102	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken	40	42	—	+ 2
Compania Mercantil Argent.	14	13	12 1/8	- 1 7/8
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	183 1/4	179 1/4	178 5/8	- 4 7/8
Handelsver. Amsterdam . . .	476 3/4	468 1/2	468 1/2	- 8 1/4
Handelsverg. Reiss & Co. . .	28 1/2	29	29 3/4	+ 1 1/4
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	182	182	182 3/4	+ 3/4
Linde Teves & Stokvis	73	72 3/4	72 3/4	- 1/2
Tels & Co's Handel-Mij. . . .	8 3/4	—	9	+ 1/4
Redjang Lebong Mij.	102 3/8	101 3/4	—	- 5/8
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	125 1/2	125 1/8	120	- 5 1/2 1)
Kon. Petroleum-Mij.	383	371 1/2	376 1/2	- 6 1/2
Orion Petroleum-Mij.				
Afgest. Aand.	31 3/4	30 3/8	32	+ 1/4
Amsterdam-Rubber-Mij. . . .	157 7/8	160 3/8	158	+ 1/8
Nederl.-Rubber-Mij.	79	79 3/4	—	+ 3/4
Oost-Java-Rubber-Mij.	217	217	218	+ 1
Deli-Batavia Tabak Mij. . . .	314 1/4	309	311	- 3 1/2
Deli-Maatschappij	271 1/4	266 1/4	270	- 1 1/4
Senembah-Maatschappij . . .	285 1/4	274 1/4	278 1/2	- 7

1) ex div.

Scheepvaart-aandeelen bleven loom en hadden onder licht aanbod te lijden, vooral toen bekend werd, dat het aantal opgelegde schepen in de haven van Amsterdam weder is toegenomen.

	28 Mei	1 Juni	4 Juni	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	110	109	108	- 2
" " „gem.eig.	95	94 3/4	—	- 1/4
Hollandsche Stoomboot-Mij.	26 1/4	23 1/2	22 1/2	- 3 3/4
Java-China-Japan-Lijn	92	81	81	- 11
Kon. Hollandsche Lloyd	6 1/2	7 1/8	6 7/8	- 3/8
Kon. Ned. Stoom-Mij.	68 3/4	—	66 1/2	- 1 3/4
Konink.Paketaart-Mij.	112	112 1/2	113	+ 1
Maatschappij Zeevaart	63	—	—	—
Nederl. Scheepvaart-Unie . .	116 1/8	116 7/8	115	- 1 1/8
Nievelt Goudriaan	105 1/4	102 1/2	100	- 5 1/4
Rotterdamsche Lloyd	125	125 1/2	123	- 2
Stoomv.-Mij. „Nederland“ . .	153 1/4	150 1/4	152 3/8	- 7/8
" " „Noordzee“	33 3/4	—	—	—

De Amerikaanse afdeling aan onze beurs was zeer kalm. De invloed van New York en van de eigen omgeving oefenden een remmenden invloed uit op een mogelijke lust om nieuwe zaken te entameeren.

	28 Mei	1 Juni	4 Juni	Rijzing of daling.
Americ. Smelting & Refining	62 1/2	64	61	- 1 1/2
Anaconda Copper	96	94 1/4	93 3/8	- 2 3/8
Studebaker Corp.	118 7/8	120 1 1/8	120 1/2	+ 1 5/8
Un. States Steel Corp.	101 1/2	101 1/8	99	- 2 1/2
Atchison Topeka	105	104 1/8	104 7/8	- 1/8
Erie	11 1/4	12 1/4	12 7/16	+ 1 3/16
Southern Pacific	94 1/2	94 1/8	94	- 1/2
Union Pacific	140 5/8	141 1/4	141 7/8	+ 1 1/4
Int. Merc. Marine orig. gew.	9 7/16	9 9/16	8 3/8	- 1 1/16
" " " " „pref.“	33 1/4	33 1/2	31 1/4	- 2

De geldmarkt bleef stabiel; prolongatie doorgaans 3 1/2 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

5 Juni 1923.

In de afgelopen week werd de dalende beweging in de graanprijzen, die, toen ons vorig weekbericht werd geschreven, juist een aanvang had genomen, in snel tempo en bijna zonder onderbreking, voortgezet. Vooral was dat het geval voor broodgraan en van 28 Mei tot 4 Juni daalde voor Juli-tarwe te Chicago de prijs 5 1/4, voor September 4 1/4 cent per 60 lbs. Winnipeg was minder flauw, doch ook daar valt voor Juli-tarwe sedert 28 Mei een prijsverlaging te constateeren van 3 cent. Op 4 Juni, toen Chicago weder flauw was, bleef Winnipeg echter gesloten. Het sterkst kwam de flauwe stemming in de laatste dagen van Mei tot uiting in den prijsloop van Mei-tarwe te Chicago, die op 31 Mei niet slechts haar geheele avans boven Juli verloor, doch zelfs 1 7/8 cent daaronder sloot op 112 1/8 cent, terwijl in midden en einde April de prijs nog 126 cent had bedragen. De voortgezette prijsverlaging in de eerste dagen van Juni heeft nu den prijs voor Juli, zoowel als September-tarwe gebracht op 108 1/2, een niveau, dat sedert begin December niet meer was voorgekomen en 12 1/2 pCt. beneden einde April. Ook rogge onderging sedert ons laatste

bericht nog een gevoelige prijsverlaging en staat nu ruim 20 pCt. lager dan in April. Kon de vorige week in Argentinië de tarweprijs zich nog handhaven, geholpen door den dalenden Pesokoers, deze week trad ook daar op het Noord-Amerikaansche voorbeeld een verlaging in, die van 28 Mei tot 4 Juni 30 à 35 centavos per 100 KG. bedroeg. De algemeene prijsverlagingen voor broodgraan mogen op rekening worden gesteld van dezelfde oorzaken, die wij reeds de vorige week aanvoerden. Te zamen en in verband met gunstige oogstberichten in in- en uitvoerlanden was het vooral de statistische positie, die haar invloed doet gelden. Langen tijd hebben de Noord-Amerikaansche markten zich daaraan weinig gestoord, doch nu in veel landen de vooruitzichten wijzen op grootere oogsten dan in het vorige jaar, in Noord-Amerika een tarwe-opbrengst verwacht wordt, die vrijwel overeenkomt met den oogst van 1922, nu Europa, vooral Duitschland, steeds meer aan koopkracht verliest, de gezamenlijke uitvoerlanden het nieuwe seizoen zullen ingaan met een zeer groot overschot van den ouden oogst, en tegenover al die baisse-gunstige factoren geen voldoende tegenwicht te vinden viel, nu kon prijsdaling niet langer worden tegengehouden. Ook waren de wereld-verschepingen van tarwe deze week groot, vooral door toedoen van Noord-Amerika, waardoor de vermindering in de Argentijnsche verschepingen zich niet liet gevoelen. Van de ruim 1 miljoen quarters, die uit Noord-Amerika werden afgeladen, ging weder een flinke hoeveelheid naar Britsche havens en Italië kreeg weder een groot aandeel. Naar dit land en het Vereenigd Koninkrijk tezamen was 3/5 der Noord-Amerikaansche tarweverschepingen bestemd. Toch bestond in Engeland nog vrij goede vraag naar spoedige tarwe en tot dalende prijzen werd daarheen een goede omzet bereikt, terwijl ook Frankrijk voortging tarwe te koopen, waartoe het koude, vochtige weder, dat in West-Europa de ontwikkeling der oogsten tegenhoudt, heeft meegewerkt. Ook in België bestond wegens kleine voorraden en den niet te grooten aanvoer nu en dan goede vraag, ofschoon de daling van den Frankenkoers de zaken bemoeilijkt. Nederland kocht minder dan in de voorafgaande weken. Dat, ondanks de nog vrij bevredigende, Europeesche vraag de prijsdaling in de invoerlanden niet werd gestuit, was het gevolg van voortdurend dringend aanbod uit Canada, Argentinië en Britsch-Indië, vooral van spoedige tarwe en de overtuiging in Europa, dat ook bij uitbreiding der vraag, dat sterke aanbod meer dan voldoende zal blijven. Ook begonnen de zaken in Noord-Afrikaansche tarwe, waarin naar Frankrijk zaken op Juli-aflading werden gedaan. Het Britsch-Indische aanbod verminderde niet, toen dezer dagen de officieele raming der opbrengst met 4 miljoen quarters werd verlaagd en op ongeveer 49 miljoen quarters werd gebracht. De verbetering der Noord-Amerikaansche vooruitzichten was daarvoor van te groote beteekenis. Zeer optimistisch is daarbij de bekende expert Snow, die de opbrengst der wintertarwe naar de gegevens van 1 Juni schat op 612 miljoen bushels, tegen een werkelijke opbrengst in 1912 van 586 miljoen. Andere particuliere ramingen zijn weliswaar lager, doch de verwachting, dat minder wintertarwe zal worden geoogst dan in het vorige jaar, schijnt geheel voorbij te zijn. Wel is dat nog het geval met de zomertarwe der Vereenigde Staten, doch de vermindering, die de heer Snow verwacht, bedraagt slechts enkele percenten, veroorzaakt door den achteruitgang der bezaaide oppervlakte, die toch wel een feit schijnt te zijn geworden in tegenstelling met Canada, waar tevens de vooruitzichten zeer gunstig zijn en het gewas zich goed ontwikkelt. Voor een raming van de opbrengst der zomertarwe is het echter nog zeer vroeg en nog kunnen groote veranderingen intreden. Hetzelfde geldt voor Europa, waar het ongunstige weder reeds zijn invloed doet gelden en uit vele landen klachten worden vernomen over teveel kou en regen.

In rogge werden ook deze week weinig zaken gedaan. Duitschland dat geen tarwe kocht, toonde ondanks de zoo sterk gedaalde prijzen, ook weinig belangstelling voor rogge en slechts in de allerlaatste dagen kwamen weer enkele zaken op Juli-aflading van Noord-Amerika tot stand. Ook Nederland toonde weinig kooplust, ofschoon bij den gedaalden prijs de consumptievraag daar wel iets toeneemt. De verschepingen van Noord-Amerika waren klein en konden daar slechts in zeer geringe mate meewerken tot vermindering van den overvloedigen, zichtbaren voorraad. Een groot gedeelte der verschepingen was bestemd voor Scandinavië.

Voor maïs was de vraag in de meeste Europeesche landen slecht met groote Argentijnsche verschepingen en nog grotere aanvoeren in de Argentijnsche havens, waardoor de voorraden aldaar sterk toenamen. Het aanbod van La Plata-maïs, vooral in spoedige posities is dan ook dringend en overvloedig en, terwijl de termijnmarkt te Rosario op 4

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	4 Juni 1923	28 Mei 1923	6 Juni 1922
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Juni	Mais Juni	Lijnzaad Juni				
2 Juni '23	110	78 $\frac{3}{8}$	40 $\frac{3}{8}$ ³⁾	11,50	8,25	21,30	Tarwe* ¹⁾	13,25	13,50	14,—
26 Mei '23	116 $\frac{1}{8}$ ¹⁾	77 $\frac{1}{8}$ ¹⁾	41 ¹⁾	11,80	8,30	21,20	Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	9,60	10,—	13,—
2 Juni '22	118 $\frac{1}{8}$	61 $\frac{7}{8}$	38 $\frac{3}{4}$	12,45	7,65	20,30	Mais (La Plata) ²⁾	216,—	217,—	195,—
2 Juni '21	140 $\frac{3}{4}$	67	42	18,05 ²⁾	8,10 ²⁾	17,05	Gerst (48 lb. malting) . . . ²⁾	176,—	180,—	224,—
2 Juni '20	226	175 $\frac{3}{4}$	93 $\frac{3}{4}$	22,75	10,30	27,45	Haver (38 lb. White cl.) . . ¹⁾	10,15	10,30	11,50
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{3}{4}$	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	11,25	11,—	16,40
							Lijnzaad (La Plata) ³⁾	437,—	442,—	432,—

1) Per Mei. 2) Per Juli. 3) Per Jnui.

1) p. 100 KG. 2) p. 2000 KG. 3) per 1600 KG.
*) Nr. 2 Hard, Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Mei/2 Juni 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	27 Mei/2 Juni 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	1923	1922
Tarwe	13.920	288.711	400.236	7.860	25.671	26.216	314.382	426.452
Rogge	3.791	184.813	35.081	—	485	—	185.298	35.081
Boekweit	—	5.157	8.748	—	—	—	5.157	8.748
Mais	5.666	256.872	453.853	3.480	41.527	53.704	298.399	507.557
Gerst	1.420	87.507	53.617	—	7.062	2.505	94.569	56.122
Haver	372	34.532	43.400	—	533	50	35.065	43.450
Lijnzaad	1.090	60.924	71.772	—	44.002	50.771	104.926	122.543
Lijnkoek	7.460	97.743	64.143	—	—	1.547	97.743	65.690
Tarvemeel	696	30.300	24.139	—	3.864	3.743	34.164	27.882
Andere meelsoorten	—	717	4.639	—	—	1.740	717	6.379

Juni onveranderd sloot tegenover een week tevoren en Buenos Aires slechts 5 centavos per 100 KG. lager, ondergingen de prijzen in Europa met weinig zaken eenige verdere prijsverlaging, nadat in de vorige week de prijs daar reeds gevoelig was gedaald. In Engeland was de vraag naar maïs slecht, Duitschland koopt nauwelijks, ook naar Nederland werden na de levendige zaken der vorige week geen nieuwe inkoop van eenigen omvang gedaan en het was eigenlijk slechts België, waar nu en dan tot de dalende prijzen en ondanks den telkens weer lageren Frankenkoers een goede omzet werd bereikt, zoowel in spoedige posities als op afloading. Zoo werd te Antwerpen aan de Londensche markt een lading La Plata-maïs per September/October gekocht. Ook voor Zuid-Afrikaansche maïs brokkelde de prijs geleidelijk af, doch een uitbreiding der zaken, die de laatste tijd in omvang afnamen, bracht dat niet tewege. Noord-Amerika laadde ook deze week weder weinig maïs af. Na de flauwe markten van de vorige week trad te Chicago een belangrijk herstel van den maïsprijs in, tengevolge van kleine aanvoeren, vooral aan de kust, den zeer kleinen, zichtbaren voorraad en ongunstig, te koud weder voor de nieuw uitgezaaide maïs. Op 4 Juni sloot Chicago voor Juli 3% cent per 56 bs. en voor September 1 $\frac{1}{2}$ cent hooger dan op 28 Mei. Voor den eersten termijn is daarmee de geheele verlaging der laatste twee weken weer ingehaald, doch September bleef achter en terwijl deze termijn in April meestal hooger stond dan Juli en in Mei zich allengs een deport begon te ontwikkelen, dat echter 1 cent niet te boven ging, staat September nu 3% cent beneden Juli. De betere, Noord-Amerikaansche stemming voor maïs laat zich in Europa nog niet gevoelen, doch gezien den grooten invloed, dien Chicago op de graanmarkten der wereld pleegt uit te oefenen, zou ondanks het sterke Argentijnsche maïsaanbod bij voortgaande, vaste markten te Chicago, de stemming voor voedergraan aan de Europeesche markten wel eens kunnen omslaan. Voorloopig ziet het daarnaar echter niet alleen voor La Plata-maïs, doch vooral voor gerst en haver nog niet uit. Beide zijn flauw met dalende prijzen en teleurstellende vraag. Met gerst is nu ook Rusland weer aan de markt en de Donau blijft geregeld afladen, terwijl uit Noord-Afrika de verschepingen spoedig zullen aanvangen en naar Frankrijk en Engeland reeds nu en dan zaken tot stand komen. Alle zaken in gerst gaan echter slepend, vooral ook omdat Duitschland niet koopt.

Nederland. Tarwe was deze week minder levendig dan in vorige weken. De flauwe markten der uitvoerlanden hielden den kooplust binnen beperkte grenzen. Voor Noord-Amerikaansche rogge is tot de sterk gedaalde prijzen iets meer vraag, doch van beteekenis is de omzet allerminst. Ook voedergraan waren deze week moeielijk te plaatsen. In maïs, zoowel van Noord- als van Zuid-Amerika, overtreft het aanbod de vraag, ofschoon toch Noord-Amerikaansche maïs door verschepers niet dringend wordt aangeboden. De prijsverhoging van de laatste dagen te Chicago had tot nog toe geen invloed en mixed maïs wordt beneden Ameri-

kaansche pariteit verhandeld. De groote hoeveelheden stoomende La Plata-maïs drukken de markt en houden den kooplust tegen, zoodat daarin vree geheele week de omzet teleurstellend was. Iets betere vraag bleef bestaan voor loco maïs en zoowel Galfox, aangevoerd van Antwerpen, als Indische soorten, trokken eenige belangstelling en ook de aankomende Noord-Amerikaansche maïs vindt, hoewel langzaam plaatsing. Gerst was flauw, vooral door wegens den dalenden Frankenkoers steeds lager aanbod uit België, waardoor ten slotte vrij geregeld de zaken in Donaugerst van Antwerpen werden gedaan, gedeeltelijk direct voor binnenlandsche destinaties, doch te Rotterdam gaat de verkoop slecht. Ook wordt weder ladende gerst van Rusland gekocht. Haver was stil met lagere prijzen, doch geringen omzet.

SUIKER.

Volgens F. O. Licht heeft in Duitschland het koude en vooral regenachtige weer in Mei niet alleen de zuivering der bietvelden van onkruid, doch ook den groei der jonge plantjes zeer tegengewerkt. Men verlangt dan ook thans naar eene periode van droog en warm weer. Indien de komende 5 maanden gunstig weer geven, mogen de vooruitzichten van den nieuwen aanplant hoopvol genoemd worden. De bodem is ten minste meer dan voldoende bevochtigd en de jonge aanplant staat er over het algemeen goed voor. Echter verkeeren de bietvelden niet in dien staat van doorwerking met kunstmest als vóór den oorlog. De reeds meer genoemde slechte betalingswijze, waarmede de boeren hadden geoogen te nemen, veroorloofde hun niet zich de noodige meststoffen aan te schaffen. Dit feit mag bij eene beoordeeling van den mogelijken oogst niet uit het oog verloren worden. Wat het beetwortelareaal betreft, zoo blijkt uit een rondvraag aan de fabrieken, dat dit met 6 pCt. is achteruitgegaan vergeleken bij verleden jaar.

Ook in Tsjecho-Slowakije verlangt men, na de vele regens in Mei, naar droger weer, ten einde met het onkruid-wieden te kunnen beginnen, terwijl de planten zelf wat meer warmte noodig hebben. Volgens de „Prager Zuckermarkt“ is de met bieten beplante oppervlakte in vergelijking met verleden jaar als volgt:

	1923	1922	Toename
Bohemen	113.520 H.A.	96.151 H.A.	18,07 pCt.
Moravië	68.490 „	59.889 „	14,36 „
Silezië	2.514 „	2.163 „	16,23 „
Slowakye	34.962 „	26.388 „	32,49 „
Totaal	219.486 H.A.	184.591 H.A.	18,90 pCt.

Bij deze officieele cijfers is niet in aanmerking genomen de verbouwen van z.g. „Spekulatie-bieten“, welke eventueel het cijfer voor areaal zeer zou kunnen verhoogen.

In Duitsch-Oostenrijk bedraagt het areaal volgens het antwoord op een rondvraag bij de fabrieken 12.600 H.A. tegen 11.563 H.A. verleden jaar, hetgeen eene toe-

name van ongeveer 9 pCt. beteekent, terwijl voor Hongarije door de fabrieken de volgende cijfers werden gegeven:

1923	1922	1921
41.250	29.800	32.029 H.A.

Voor Joego-Slavië wordt het areaal geraamd op 29.925 H.A. tegen 24.745 het vorig jaar, hetgeen eene toename van ongeveer 21 pCt. zou beteekenen.

Ook in Frankrijk verlangt men om dezelfde redenen als bovengenoemd naar droger en warmer weer.

De zichtbare voorraden zijn volgens F. O. Licht:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 April '23	735.891	495.014	584.222
Tsjechoslowakije 1 Mei '23	197.879	194.979	389.227
Frankrijk 1 April '23	148.134	104.868	200.457
België 1 Mei '23	50.487	55.651	92.048
Holland 1 Mei '23	75.897	94.425	90.514
Engeland 1 Mei '23	312.855	333.110	419.480

Totaal in Europa..	1.521.143	1.278.047	1.775.948
Ver. Staten v. N.-Am. 2 Mei '23	226.305	228.186	207.015
Cuba (alle havens) 19 Mei '23	733.277	1.114.850	1.312.243

Totaal.. 2.480.725 2.621.083 3.295.206

In Amerika fluctueerde de markt ook deze week, hetgeen uit onderstaande cijfers blijkt:

	Openings	laagste	slotnoteering
Spot Centrifugals ..	8.28	8.03	8.03 \$ c.
Juli	6.46	6.16	6.21 "
September	6.57	6.23	6.32 "
December	6.01	5.73	5.80 "
Maart	4.78	4.48	4.54 "

Er werden deze week ongeveer 25.000 tons Cubasuiker verkocht tot prijs dalende van 6.43 tot \$ c. 6.13 f.o.b.

De Cubastatistiek is als volgt:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 26 Mei '23	58.783	80.253	90.472
Tot. sedert 1 Dec. '22-26 Mei '23	2.981.370	2.826.227	2.635.736
Aantal werkende fabrieken	11	51	139
Weekexport 26 Mei '23	83.151	97.506	51.604
Totale export 1 Jan.-26 Mei '23	2.272.467	1.783.608	1.312.803
Totale voorraad 26 Mei '23	708.909	1.085.396	1.347.754

terwijl over het geheele eiland hevige regens worden gerapporteerd.

De oogst zal ongeveer 3.650.000 tons opbrengen.

Uit Java werd geen nieuws gemeld. De markt blijft prijshoudend, hoewel houders iets gemakkelijker gestemd schijnen.

De markt hier te lande opende flauw met prijzen als volgt:

Mei/Juni f 41,50, Aug. f 38,25, Nov./Dec. f 30,12½, tot welke prijzen echter tevergeefs werd aangeboden. Door het steeds lager afkomen der noteeringen te New York liepen prijzen hier nog meer terug en waren de noteeringen in den loop der week voor:

Mei/Juni f 39,50, Augustus f 36,25, December f 29, om aan het einde der week in eene kalme stemming met onderstaande prijzen te sluiten:

Juni f 38,37½, Augustus f 36,—, December f 28,50.

De omzet gedurende de afgelopen week bedroeg 4800 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Juni	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Juni/Jul	Amer. Granulated c.t.f. Juni	
31 Mei '23	f 38 11/16	70/-	27 1/2	37/-	\$ 8,03
24 ,, '23	41 1/2	71/-	29/-	37/-	8,28 1)
31 Mei '22	24 11/16	52/9	18/6	20 7/12	4,29
31 Mei '21	—	63/6	22/-	32/-	4,50
4 Juli '14	11 13/32	18/-	—	—	3,26

1) Laten.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 30 Mei 1923.

Sedert ons laatste bericht zijn prijzen van Amerikaanse katoen weer gestegen en zijn thans ongeveer 1½ d. hooger dan voor 14 dagen. Deze stijging is hoofdzakelijk het gevolg van slechte weerberichten, waardoor in sommige districten opnieuw gepland moest worden en ook door dekkingsaankopen. Egyptische katoen is over het algemeen ½ d. duurder in sympathie met Amerikaanse, terwijl verkoopen van beide soorten niet heel belangrijk zijn.

Over de garenmart is na de vakantie nog weinig nieuws te vermelden, terwijl men in de spinnerijen van Amerikaanse katoen ook voorloopig door zal gaan om de andere week stil te zetten. Verkoopen schijnen voor ops over het algemeen gering te zijn, doch de vraag naar ringboomen is wat beter en Spinners noteeren meestal 1 d. duurder, doch koopers zijn huiverig deze verhooging te volgen. Voor getwijfde garens is de belangstelling al heel gering, doch in Egyptische cops gaat nog al wat om, hoofdzakelijk voor binnenlandsch gebruik. In medio garens voor Calcutta zijn verleden week eenige orders geplaatst, doch op het ogenblik zijn de biedingen weer te laag om tot zaken te komen. Voor bundelgarens is de vraag zeer gering.

In de doekmarkt is de stemming na de vacantedagen bepaald opgewekter. Prijzen zijn vaster en biedingen van overzeesche koopers worden meestal niet geaccepteerd. Ook van China zijn de berichten beter en van deze markt komen verschillende aanvragen omgegaan. Ook voor stapels, waarin tot nu toe weinig was omgegaan. Er zijn ook aanvragen aan de markt van Indië, Zuid-Amerika en andere markten, maar over het algemeen zijn de biedingen wel te laag. Het zal nog wel eenige dagen duren, voordat men precies kan zeggen, hoe de markt zich ontwikkelen zal, daar koopers nog niet veel neiging toonen de hoogere prijzen te volgen, terwijl verkoopers bijna algemeen zeer vast gestemd zijn.

16 Mei 30 Mei Oost. koersen. 15 Mei 29 Mei
 Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 1/4 1/8 1/4 1/8
 F.G.F. Sakellarides 15,70 16,40 T.T. op Hongkong 2/4 1/8 2/4
 G.F. No. 1 Oomra 8,50 9,15 T.T. op Shanghai 3/3 1/8 3/3 1/8

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	2 Juni '23	26 Mei '23	19 Mei '23	2 Juni '22	2 Juni '21
New York voor Middling ...	27,40 c	28,65 c	27,15 c	21,35 c	12,85 c
New Orleans voor Middling	27,50 c	28,— c	26,25 c	20,50 c	11,75 c
Liverpool voor Fy Middling	16,06 d 1	15,60 d 2	14,84 d 3	12,18 d	8,06 d

1) 1 Juni 1923. 2) 24 Mei 1923. 3) 18 Mei 1923.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen)

	1 Aug. '22 tot 2 Juni '23	Overeenkomstige perioden	
		1921-'22	1920-'21
Ontvangsten Gulf-Havens.	4492	4131	4631
" Atlant. Havens	1128	1643	1473
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1243	1531	1523
" " 't Vasteland.	3207	3745	3083
" " Japan	—	—	—

	2 Juni '23	2 Juni '22	3 Juni '21
Voorraden in duizendtallen			
Amerik. havens	383	857	1616
Binnenland	441	696	1391
New York	86 1	217	141
New Orleans	99 1	176	456
Liverpool	277	863	1010

1) 25 Mei 1923.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
2 Juni 1923	833.000	22.075	1.240.000	23.100	525/84
26 Mei 1923	856.000	22.475	1.373.000	23.400	521/84
19 ,, 1923	857.000	20.775	1.382.000	23.400	513/32
2 Juni 1922	1.639.000	15.650	2.782.000	18.700	70/18

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
2 Juni 1923 ..	25.000	2.444.000	41.000	6.430.000
2 Juni 1922 ...	23.000	3.557.000	116.000	7.928.000

COPRA.

De markt was deze week zeer flauw gestemd. Van tijd tot tijd was het aanbod bepaald zeer dringend, doch stoomend goed blijft nog steeds tamelijk schaars:

De noteeringen zijn:

Java f.m.s. dichtbij stoomend... tot f	32,25
„ Maart/Mei afl..... „ „	31,62½
„ April/Juni „ „ „	31,37½
4 Juni 1923.	

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Standaard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
4 Juni 1923..	67.7/6	73.15/-	197.2/6	25.15/-	31.-/-
28 Mei 1923..	65.10/-	74.-/-	197.2/6	25.15/-	31.-/-
18 „ 1923..	67.15/-	77.10/-	196.17/6	25.17/6	30.12/6
14 „ 1923..	66.-/-	76.10/-	202.12/6	26.7/6	31.17/6
6 Juni 1922..	63.5/-	70.10/-	154.17/6	24.17/6	28.2/6
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.**VRACHTENMARKT.**

Gedurende de afgelopen week is er geen verbetering in de vrachten gekomen en zelfs is de toon overal weer iets lager gestemd. Wel was er gedurende een paar dagen een vermeerderde vraag naar booten van La Plata en van deze rivier en van Bahia Blanca werden een tiental booten bevracht, doch de vrachten bleven op ongeveer hetzelfde niveau, nl. 25/6 tot 27/6 voor 15—25 Juni cancelling.

Er zijn tal van booten, welke Juni annulling kunnen geven en veel zal van den toestand van de graanmarkt in Europa afhangen of de vrachten hooger of lager zullen gaan. De laatste dagen was de graanmarkt flauw en de vraag naar booten al zeer gering. Voor Augustus/September aflading is een boot van up-river afgesloten tegen 24/6.

Van Noord-Amerika zijn weer slechts een paar booten bevracht met steenkolen tegen \$2,10 naar Antwerpen/Hamburg range en \$3,— naar Algiers of Oran, terwijl \$2,— betaald werd van Baltimore naar Duinkerken. Volle ladingen graan werden niet afgesloten.

Voor hout van Newfoundland naar het Bristol Channel werd 42/6 betaald met de optie Westkust Engeland 45/- en Oostkust 47/6 met 13 Juni-ligdagen.

In het Oosten is voldoende ruimte beschikbaar en zijn de vrachten zwak. Het geldende cijfer is ongeveer 27/6 voor deadweight van Bombay.

Van de Middellandsche Zee bleven de vrachten ongeveer op hetzelfde niveau.

De uitgaande kolenvrachten van Engeland veranderen weinig. Naar La Plata werden booten afgesloten tegen 13/6 tot 14/-, terwijl naar Genua voor een groote boot 10/- werd betaald.

GRAAN.

Data	Petro- grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
28 M.-2 Juni 1923	—	19/- ²	2,10 ¹	—	26/4	26/4
21-26 Mei 1923	—	19/4 ²	2,20 ¹	—	26/7	26/7
29 M.-3 Juni 1922	—	—	13 c ³	4/-	27/6	27/6
30 M.-4 Juni 1921	—	—	6/3	6/3	54/6	54/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11½	1/11½	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
28 M.-2 Juni 23	5/8	10/6	10/7½	13/7½	5/-	6,9
21-26 Mei '23	5/9	11/-	13/9	14/2	5/3	6/9
29 M.-3 Juni '22	6/7½	10/6	13/3	13/4½	5,5	7/3
30 M.-4 Juni '21	—	17/6	—	—	—	—
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladiv- stock West* Europa	Chili West Europa (salpeter)
28 Mei-2 Juni 1923..	26/3	32/6	35/-	32/6
21-26 Mei 1923..	26/3	32/6	35/-	32/6
29 Mei-3 Juni 1922..	17/9	26/6	35/-	30/-
30 Mei-4 Juni 1921..	22/6	35/-	—	35/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

¹) \$ per ton kolen. ²) per ton d.w. ³) Am. cents per 100 lbs.
Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteeringen per ton van 1015 KG.

RIJNVAART.

Week van 26 Mei—2 Juni 1923.

De aanvoeren van zeezijde waren gering en bestonden hoofdzakelijk uit kolen en eenige ertsbooten.

De voorhanden zijnde Hollandsche en Duitsche scheepsruimte bleef schaarsch.

De waterstand was iets wassend. Naar den Bovenrijn werd op ca. 2,40 M. afgeladen.

De daghuur voor Hollandsche schepen naar de Rijstations varieerde van 2 tot 2½ ct.

Voor schepen van kleiner kaliber werd in sommige gevallen 2½ cts. betaald.

Daghuur voor Duitsche en Hollandsche schepen voor erts naar de Ruhrhavens resp. 1½ en 1¼ ct., terwijl er ook in enkele gevallen in lastvracht werd geharterd à f 0,50/0,60 met ¼ en ½ lostijd. Het sleeploon werd genoteerd volgens het 55 à 60 cts. tarief.

ADVERTENTIËN.

The Anglo-South American Bank, Ltd.

Kapitaal en Reserves meer dan £ 13.000.000,—.

Argentinië - Chili - Uruguay - Peru
Mexico - New York - Parijs -
Barcelona - Bilbao - Madrid - Vigo
Sevilla - Valencia.

Bank- en Wisselzaken,
Handelscredieten.
Incasseeren van documentaire
wissels.
Aan- en verkoop van Effecten.

Hoofdkantoor: 62 Old Broad Street, London E. C.